

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๔๗

วันศุกร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ณ พระที่นั่งอภิเศกคีต

เริ่มประชุมเวลา ๘.๐๐ นาฬิกา

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : วันนี้ มีสมาชิกมาประชุม ๑๐ คน
เป็นองค์ประชุมแล้ว ข้าพเจ้าขออนุมัติที่ประชุมให้มีมติว่า
ข้อครหาจนกว่าเดชาฯ จะมา จะเสนอใคร

พ.อ. กำนัน จันทภูมิเวท : ขอเสนอห้องประกอบ ฯ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้เสนอห้องประกอบ ฯ
ผู้ใดคัดค้านไหม

ไม่มีสมาชิกคัดค้าน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีผู้ใดคัดค้าน ห้องประกอบ ฯ
ทำหน้าที่ชั่วคราว เพราะเป็นกรรมาธิการไว้เรื่องอยู่แล้ว

ห้องประกอบนิติสาร เ้านั่งกระทำหน้าที่แทนเดชาธิการร่าง
รัฐธรรมนูญ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้ามีเรื่องที่จะแจ้งให้ทราบ
คือว่าเมื่อวานนี้ที่ประชุมได้ตกลงกันว่า จะพิจารณามาตรา ๑๗ และ ๑๘ ทวิ
ในวันนี้ แต่เนื่องด้วยเหตุว่ากรรมาธิการจะขอเวลาดำหรับมาตรวจแล้วคดี
เหมือนกัน สำหรับสมาชิกทั้งหลายจะได้มีเวลาที่สะดวกงาน ๆ ดังที่เสนอ

LIRT

เพราะฉะนั้นถ้าท่านไม่ชัดเจนแต่อยากจะเตือนการพิจารณา ๒ มาตราขึ้นไปจนถึงวันจันทร์

ไม่มีสมาชิกขัดข้อง

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนุญ : ไม่มีผู้ใดขัดข้อง ถัดอย่างหนึ่ง นายเพลา ก็ไม่อยู่ สำหรับที่เขาคิดใจ ทันท่วงทีไปมาตรา ๒๔

หลวงประทอบนิติสาร ทำการแทนเลขาธิการสภาาร่างรัฐธรรมนุญ : มาตรา ๒๔ นายเกษม บุญศรี เปรียญคดีไว้

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนุญ : นายเกษม บุญศรี ขอเติมคำว่า “นี้” และคำว่า “นี้” พิจารณากันแล้ว ที่ประชุมไม่มี และฉันไม่มา และไม่ได้อบรมหมายให้ใคร ถ้าที่ประชุมไม่เห็นเป็นอย่างอื่นให้ผ่านไป

ทำการแทนเลขาธิการสภาาร่างรัฐธรรมนุญ : มาตรา ๒๔ นายเกษม บุญศรี เปรียญคดีไว้ พอดีมา

นายเกษม บุญศรี : มาตราขอเติมถ้อยคำในท้ายวรรค ในคำที่ว่า “ไม่กระทำให้เกิดเหตุชดช้อย่างใด” และขอเติมคือลงไปว่า “อย่างหนึ่งเลย” ที่มีคำว่า “ไม่ใด” ยืนยัน ตามปกติมีความหมายแน่นอน ที่เติม “อย่างหนึ่ง” ลงไป เพื่อให้เป็นนิยม คือเพื่อให้แน่นอนลงไปว่าต้องการอย่างไรเท่านั้นเอง

พระยาอรรถการีย์ณพนธ์ กรรมการ : ความประสงค์ตรงกัน คือเราไม่ต้องการให้เกิดเหตุชดช้อย่างใดเลย ทันท่วงทีใช้คำว่า “อย่างหนึ่งอย่างใด” แต่กึ่งตั้งข้อสงสัยว่ากรรมการเขียนมา เพราะเหตุว่าเมื่อกล่าวถึงคำว่า “อย่างหนึ่งอย่างใด” ก็ไม่น่ามีคำว่า “เลย” เพราะคำว่า “เลย” เป็นคำปฏิเสธทั้งหมด เพราะฉะนั้นที่กล่าวว่าจะไม่เกิดเหตุชดช้อย่างใดอย่างหนึ่งเลยก็เป็นถ้อยคำที่เหมาะกว่า “อย่างใดอย่างหนึ่งเลย”

นายเกษม บุญศรี : คำว่า “เลย” นั้นเป็นคำกำกับคำ ถึงแม้ว่าจะมีอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่แล้ว ก็มีกำกับคำลงไปก็เพื่อให้แน่ชัดลงไปอย่างหนึ่ง

LIART

ทางวัดเขาเวียงกว่าสองารณะ เมื่อมองไปก็เห็น คือว่าไม่ใหม่ความเห็นเป็น
อย่างอื่น ส่วนคำว่า "อย่างใดอย่างหนึ่ง" นั้น ถ้าพูดโดยปกติก็มีว่าอันใดบ้าง
ใด ๆ บ้าง ทุกคนอยู่อย่างนั้น แต่ในทฤษฎีเขาเห็นว่าถ้าได้คำว่า "อย่างหนึ่ง"
ลงไปก็จะมีความแน่นอนกว่าที่เขื่อนมา "อย่างใดอย่างหนึ่ง" ไม่ใช่ "อย่างหนึ่ง
อย่างใด"

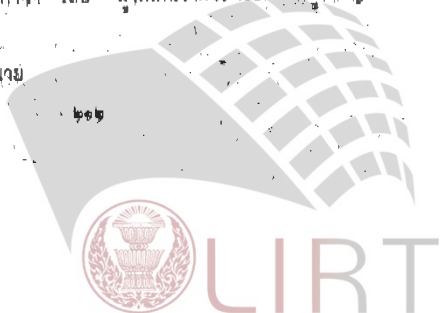
พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ กรรมการ : แล้วแต่สภาพจะ
เลือกเอา คือว่าจะเติมคำว่าอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ข้อที่คำว่า "โดย" ไม่
ได้คำ "อย่างหนึ่งอย่างใด" ไม่เหมาะ เพราะคำว่า "โดย" เป็นการปฏิเสธ
หมดทั้งสิ้น ตามกรรมการร่างมาไม่มีคำว่าอย่าง "อย่างหนึ่ง" และไว้คำ
ว่า "โดย" ใด

นายเกษม บุญศรี : ขอประท้วงใหม่ ในข้อการครบถ้วน
คำว่า "โดย" ก็คือคำต่างหาก ไม่ใช่ได้ "อย่างหนึ่ง" ไปแล้วจะต้องตัดคำว่า
"โดย" ไม่ใช่อย่างนั้น เพราะเป็นคำกำกับลงไปต่างหาก คือกันข้อความ
ของอื่น คำว่า "โดย" เติมคำว่า "อย่างหนึ่งอย่างใด" ที่ชกกันนั้นให้แน่ชัด
ลงไปเรียกว่า "นิยม" ถ้าเป็นของใครเป็น "อนิยม" ถงนั้นจะมีคำว่า "โดย"
ลงไป เพียงแต่เติมเนื้อความอย่างนั้น ตามความหมายของราชาศัพท์อย่างนั้น

พระยาพิชัยธรรมราช : ราชเจ้าขอเสนอให้ลงมี
มติว่ากรบรอง

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ผู้ใดเห็นว่าควรระงับในตามที่
ผู้แปรญัตติเสนอมา คือเติมคำว่า "อย่างหนึ่ง" ต่อคำว่า "อย่างใด" ตามคำ
แปรญัตติ คือ "ไม่กระทำให้เกิดเหตุดังที่อย่างหนึ่งอย่างใดโดย" ก็คือเติมคำ
ว่า "อย่างหนึ่ง" ลงไป กับคำว่า "โดย" ผู้ใดเห็นว่าการจะระงับตามญัตติ
ไปพร้อมกัน

นายรักษาภิบาล & นาย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดไม่เห็นด้วย โปรดยกมือขึ้น
ต่อมาอีกยกมือ ๗ นาย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันจำไม่รับคำแปรญัตติ
ต่อไปมาตรา ๒๖

หลวงประกอบนิติสาร ทำการแทนเลขาธิการสภาฯ : มาตรา
๒๖ มีผู้แปรญัตติ คือ นายเกษม บุญศรี นายเทพ โชคินุชิต หม่อมเจ้า
เฉลิมศรีฯ ส่วนนายทองม้วน ชักดากร แปรญัตติเขียนมาตรา ๒๖ แต่ความ
จริงผิด มาเป็นมาตราอื่น คือมาตรา ๒๗ เพราะฉะนั้นผู้แปรญัตติในมาตรา
นี้มี ๓ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญนายเกษม บุญศรี

๑.๕๐ น.

นายเกษม บุญศรี : คำว่าแปรญัตติในตอนนั้นมันมีอย่างหนึ่ง
คำเต็มจะต้องขอประธานกราบเรียนให้ทราบ คือที่แรกเขียนคำแปรญัตติ
แต่ก็เขียนไว้แล้วก็ตกไปภายหลัง และเงาที่หมกมัวขอเพิ่มเติม คือก็เพิ่ม
เต็มในคำแปรญัตติ คือเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ได้ความภายหลังกรรมาธิการ ไม่
ยอมให้เพิ่มเติม เพราะผิดระเบียบเลยเวลา ทันทักมีคำหนึ่งหรือตัดออก
คำว่า "ศีลธรรมอันดีของประชาชน" ขัดกับคำว่า "อันดี" ก็เพราะคำว่า
"ศีลธรรม" กับออกอยู่แต่ ถ้าเรียกว่า "ศีลธรรม" ก็ไม่เหมาะเสียใจความ
ของคำ เพราะฉะนั้นขอให้ตัดคำว่า "อันดี" ออก ถ้าเขียนคำว่า "อันดี" ลงไป
แล้วก็จะเป็นการตรงกันข้ามศีลธรรมในทางที่ไม่ดี ทันทักตามความหมายของคำว่า
ศีลธรรมต้องดีจึงจะเรียกว่าศีลธรรม ถ้าไม่ดีแล้วก็ไม่เรียกว่าศีลธรรม
เพราะฉะนั้นขอตัดคำว่าอันดีที่ตัดกับคำว่าอันดีออกก่อนหนึ่ง

พระยาอรรถการีย์สุนทร (กรรมาธิการ) : คำว่าศีลธรรม
อันดีเป็นคำเทคนิควิถีหนึ่งในกฎหมายทั่วไป คือเป็นคำภาษาเชิงคุณวิชา

LIART

“กติกามิตรวาท” ต้องมีค่าว่ากติกาคือขยันหนักแน่นถนัดค้ำค้ำว่าอันที่ออกเสียงเราจะเข้าใจไม่ได้ เพราะกฎหมายใช้มานานแล้วก็เป็นทวิมธรองลงดังฟังประมวลกฎหมายแพ่งอาญาของเราได้กติกามาแล้วในคำนี้ไว้ เราควรระมัดระวังในกฎหมายอันนี้ไว้

นายเกษม บุญศรี : เมื่อกรรมาธิการไปเปรียบเทียบกับภาษาอังกฤษที่กติกามิตรวาท คีตธรรมอันนี้นั้น แต่ความหมายของคำที่ใช้กันตรรก ๆ นั้นมาจากคำว่า “ไมรธา” คีตในที่นี้ ๆ ไม่เข้าใจพระราชาบัญญัติอย่างไร แต่ที่ว่า กติกามิตรวาท ถ้าอย่างนั้นบางคำที่คีตอันนี้ค้ำค้ำได้ แต่ว่าคีตธรรมจะว่าอันนี้ไม่ต้องบอก ถ้าคีตอันนี้ข้าพเจ้ายอมแต่มั่นไม่ทรงกันทีเดียว ที่แปลมาจากคีตอันนี้ข้าพเจ้ายอม ข้าพเจ้าไม่แก้ แต่เมื่อมีธรรมเข้าไม่ได้กับ ถ้าคีตธรรมอันนี้ หมายความว่าถึงที่แห่งของ ไมรธา ไม่ได้แปลว่าคีตธรรม ที่ทั่วไปไม่ได้แปลอย่างนี้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงคิดใจคำนี้ จึงขอให้คีตความนี้คือออก ถ้าอย่างนั้นหมายถึงเสียงตรงกันข้ามทีเดียว

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (กรรมาธิการ) : ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบในทางภาษา เมื่อบอกพระท่านเคยบอก ว่า คำว่าธรรมะ ซึ่งทั้งจริงและแท้และรวมทั้งชื่อในโลกเป็น ธรรมะอันหนึ่งเหมือนกัน แต่ข้าพเจ้าหมายถึงคำว่า คีตธรรมอันนี้ ข้าพเจ้าไม่รู้จักชอมน รุดีก็กระจำงแจ่มมานาน แต่โดยเฉพาะกฎหมายทั่วไปไม่ได้ได้แล้ว แต่มาใช้คีตธรรม นักกฎหมายจะท้าวอย่างไร แต่จะเกิดประมวลก็เห็นจะคิดว่า ถ้าเขียนแบบคีตธรรมทางกฎหมายควรจะแปลอย่างไร โดยฉพาะกฎหมายว่าคีตธรรมอันนี้ของเราไม่ใช่ จะใช้คีตธรรม

ขุนประเสริฐสุภมาศตรา : ข้าพเจ้าเห็น ค้อย กับบัญญัติ เพราะเหตุว่าคำว่า “คีตธรรมอันนี้” ในประมวลกฎหมายแพ่งข้าพเจ้าก็ไม่ค่อยจะรัก ถ้าว่าเขา “คีตธรรม” เดียว ในรัฐธรรมนูญนี้ และเมื่อกรรมาธิการเห็นควรเมื่อที่จะปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งให้เข้าคามรัฐธรรมนูญได้ ก็จะเป็นการดีกว่าที่จะให้รัฐธรรมนูญตามประมวลกฎหมายแพ่ง

LIERT

พระยาสารภีพงษ์ศรีธรรมพิลาส : ข้าพเจ้าไม่ชำนาญทางภาษา แต่คำว่า ศีลธรรม อันนี้ก็เป็นอย่างกรวมวิชาการคนหนึ่งบอกที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งมานานแต่ตลอดกฎหมายอื่นๆ ที่ออกมามีหลายด้วย จนเป็นที่เข้าใจกันดีแล้วในหมู่มักกฎหมาย ถ้าใช้คำอื่นก็จะทำให้เกิดความเข้าใจใจเร็วใจไม่ก็ได้ ถ้าเราจะคิดเสียว่าคำนี้เป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่และใช้กันมาจนเป็นที่เข้าใจกันดี

นายเกษม บุญศรี : ข้าพเจ้าต้องขอประทานเวลาดูเรื่องดังกล่าวเล็กน้อย หนังสือที่เขียนอยู่เดานี้เรียกว่า “ศีลธรรม” ไม่ได้เรียกว่า “ศีลธรรมอันดี” และเริ่มปลูกฝังจิตสำนึกของเด็กไปในทางให้รู้จักศีลธรรม แต่อาจจะไม่เหมือนกับภาษากฎหมายที่กำหนดไว้อีกคำหนึ่ง เพราะข้าพเจ้าไม่มีความรู้ทางกฎหมาย แต่เมื่อมีความรู้ในทางทฤษฎีคำ ถ้าทางศีลธรรมแล้วก็ไม่ต้องมีคำว่า “อันดี” ก็เป็นที่รู้กันอยู่อย่างนั้นในหมู่มักฎศาสตร์

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ที่จริงข้าพเจ้าก็เห็นใจผู้แปรญัตติและอยากจะได้ว่า ข้าพเจ้าก็เห็นด้วยกับท่านสมาชิกคนหนึ่งที่เคยอยู่และข้าพเจ้าเองอยู่ในกรรมาธิการร่างประมวลกฎหมายแพ่งด้วยคนหนึ่งเวลานั้น เมื่อใช้คำว่า “ศีลธรรมอันดี” ข้าพเจ้าเองก็ไม่รู้สึก และเห็นว่าทำไมต้องไปใช้ “อันดี” เข้าด้วย คือเมื่อก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่งที่ช่วยร่วมในคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายแพ่งด้วยซึ่งนับว่าเป็นฉบับที่ ๒ แล้วที่หลังมาก็อีกคนหนึ่ง แต่ก็ยังยืนยันคำเดิมอันดี และในเวลานั้นเราคิดเขียนคำนี้กันมากแต่เดี๋ยวก่อน ผู้ที่รับทราบคำสั่งกรรมาธิการก็ได้มาซักไซ้ได้เรียงกันอีก ในที่ประชุมกรรมาธิการก็คิดว่าควรจะมีความว่า “อันดี” ด้วย จะโดยเหตุหนึ่งเหตุใดก็ตามที่ประชุมได้ลงมติให้ใช้คำว่า “อันดี” ด้วย เมื่อลงมติไปแล้วข้าพเจ้าก็ยังเห็นว่าไม่น่าได้คำว่า “อันดี” ลงเลย แต่เมื่อที่ประชุมลงมติไปอย่างนั้นและใช้เป็นกฎหมายไปแล้ว ต่อมา

ใช้กันจนเห็นว่า “คือธรรมอันดี” ทั้ง ๆ ที่เขาเข้าใจไม่รัก แต่ต้องทนเขา มันก็
เป็นเวลาภาวนานานแล้ว ถึงเวลานั้นถ้าพูดตามใจรักและตามความเห็นด้วยคิดว่า
อยากจะให้คิดออกเหมือนกัน เพราะเป็นโอกาสที่เราจะคิดได้ ในทันที แต่เมื่อมา
คิดอีกทีหนึ่งถึงทางใต้ทางเดียว คือศัพท์กฎหมายคำนี้ของที่เขาเขาเคยอธิบาย
เมื่อวันก่อนว่า คำศัพท์กฎหมายอังกฤษคำนี้หนึ่ง ที่มาจากภาษาฝรั่งเศส แล้วมา
เขียนไม่ถูกกับภาษาฝรั่งเศส อังกฤษได้มาตั้งไว้เป็นเวลาหลายร้อยปีแล้วก็ทน
ใช้ คำที่ผิด ๆ นั้นตลอดมา แต่เขาก็ถือว่า เป็นเทคนิค ถือเป็นภาษาหรือศัพท์
กฎหมายของอังกฤษเสียเลย เป็นภาษาศัพท์กฎหมายของอังกฤษเสียแล้ว แม้
ฝรั่งเศสจะมาทักตักเขาว่า ถ้าไม่ถูกเขามาจากฝรั่งเศสอย่างว่า อาจวิชาแม่ไม่มี
คำไวยการกรณนี้คือหรือเคอราคือจะเขียนตามภาษาฝรั่งเศสไม่ถูก แต่อังกฤษ
เขียนเลยเป็นศัพท์กฎหมายอังกฤษ อังกฤษไม่ยอมแก้ แต่ก็รู้ดีว่าคำนี้ของ
เองเห็นว่ามันจะแก้เสียแต่ก็ไม่มีใครแก้ บอกว่าแก้แล้วความหมายจะผิดไปอย่าง
ไหนอย่างนั้น ฉะนั้นก็คิดในเรื่องนี้เขาเขาก็เห็นกับสมาชิกผู้หนึ่งที่ว่าถึงแม้ว่าจะผิด
ก็แก้ แต่ว่าเป็นคำเทคนิคที่ใช้ในศัพท์กฎหมายอยู่แล้ว ไม่ได้ใช้ไปทั่ว ก็อยู่
ในประมวลเสียด้วยดีจึงกรรมการผู้หนึ่งจำอยู่ที่ประมวลแห่งและประมวลอาญา
เราใช้กันจน นักกฎหมายก็มีความอย่างนั้น แล้วตรงกับคำแปลว่าการประมวล
มีคำแปลภาษาอังกฤษทั้งไปแล้ว นอกนั้นก็กฎหมายก็มีความในโรงศาลต่าง ๆ
เทคนิคถึงทางเดียวที่เราคิดกันออกเสีย พวกนักนิติศาสตร์จะเห็นว่าคำนี้จะ
เปลี่ยนคำให้มันกว่าเราจะแก้ประมวลแห่งและประมวลอาญาเสียใหม่เพื่อให้
เรากันบริบูรณ์สมบูรณ์ที่ออกใช้มัน ถ้าระหว่างนั้นจะทำให้การคิดความกฎหมายใน
ระหว่างนั้นเสียไปโดยไปเหตุจนกว่าจะแก้ได้ เพราะฉะนั้นเขาจึงมาคิดว่าเป็น
คำที่ใช้ในประมวลแล้วและจะถือว่าคำนี้เป็นคำศัพท์กฎหมายแม้ว่าจะใช้ที่อื่น
ศัพท์กฎหมายเราใช้ อย่างนั้นจะไม่ทำความแปลกประหลาดให้แก่นักกฎหมายจะ
คิดความอย่าง ไหนอย่างนั้นไปได้ คงรูปอยู่ด้วยเหตุอยากจะเวียนคือมีบัญญัติว่า
ถ้าหับในศัพท์กฎหมาย คือมีหลายอย่างนั้นท่านจะตั้งกฎตั้งในกฎหมายไหน

นเองไม่ต้องอ้างต่างประเทศ มีศัพท์บางอย่างข้าพเจ้าไม่รักเลยแต่เขียนเป็นศัพท์เทศน์หรือกฎหมายแล้วก็ใช้ ๆ กัน ถ้าไปก็เขาก็จะลำบาก แล้วนอกจากนี้รัฐธรรมนูญเก่าก็ใช้กันมา แต่ข้อหนึ่งไม่เป็นข้อสำคัญในรัฐธรรมนูญเก่า เราจะแก้เมื่อถึงโอกาสที่เราจะแก้ได้ เป็นความจริง แต่ทันทีที่ออกกฎหมายจะเข้าใจผิด จะไปเปลืองอย่างอื่นแล้วจนกว่าเราจะแก้ประมวลแพ่งแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าเฉพาะคำนี้ฟังดูก็พูดตามภาษาที่เราถนัดเราเรียนทางธรรมเรา ก็รู้สึกว่ามันสั้น ๆ หน่อย แต่ศัพท์กฎหมายมีหลายศัพท์เหมือนกัน เราใช้มา ข้อนี้ก็อยากจะขอให้มันไปตามที่ใครเขียนแล้วแก้แต่ที่ประชุมนี้

นายเกษม บุญศรี : ข้าพเจ้าขอประทานโทษถามท่านประธานว่า สักหน่อย เมื่อรัฐธรรมนูญเก่าเหมือนปี ๒๔๗๕ ไม่เคยใช้มาในเรื่องอย่างนี้ กฎหมายดีควมว่าอย่างไรไม่ทราบ

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช กรรมการ : ข้าพเจ้าเองเข้าใจว่านี่ แต่ความจริงรัฐธรรมนูญเก่าไม่มีอย่างนั้น

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าฟัง ๆ ท่านว่ารัฐธรรมนูญเก่ามี รัฐธรรมนูญเก่าไม่มี แต่เขียนมาเขียนตามประมวลแพ่ง ขอโทษที่เขียนคำตั้งธรรมนูญนั้นเขียนตามประมวลแพ่ง เพราะศัพท์ของมันมันเกี่ยวกับประมวลแพ่ง ร่างเดิมเข้าไปใหม่แล้วเราเขียนมาตามประมวลแพ่ง อยากรจะถามผู้แปรญัตติ

นายเกษม บุญศรี : เห็นว่าจะไปทำความลำบากให้แก่การตีความของกฎหมาย ที่รัฐธรรมนูญปี ๒๔๗๕ ไม่ได้ใช้มา อยากรจะทราบว่าการกฎหมายเกิดความลำบากอย่างไรบ้างเกี่ยวกับคำนี้เท่านั้น

หลวงประภวณัติสว กรรมการ : ความจริงกรมตราขอรับว่าที่เขียนคำตั้งธรรมนูญนี้ในรัฐธรรมนูญชุดคราวเขียนได้ กรรมการก็เอามาเปรียบเทียบแล้วก็เขียนตามนั้น แต่เห็นจำตรงกับคำในประมวลแพ่งก็เลยเขียน คำตั้งธรรมนูญนี้ ที่ท่านสมาชิกว่าเกิดความลำบากหรือไม่นั้น

ปี ๒๕๖๙ หรือ ๒๕๗๗ เห็นจะไม่มีปัญหาเกิดขึ้นก็ยังไม่มีความลำบากอะไร
 ในทันทีกรรมาธิการก็เห็นว่าแต่แค่ประชุม ไม่ใช่มาโต้เถียง แต่มีความ
 ซื่อใจในส่วนที่ว่าข้าพเจ้าน้อยหน่งว่าถ้าเราเขียนคดีธรรมเดย ๆ จะเป็นไปได้
 หรือไม่ว่าคำว่าคดีและคำว่าธรรมก็เป็นเรื่องของศาลนา ขึ้นสุดแล้วแต่ศาลนา
 ไหนเขาก็มีคดีของเขาอย่างหนึ่ง ธรรมอย่างหนึ่งไม่จำเป็นจะต้องตรงกันทุก
 คำสั่งนา และเมื่อเขียนแล้วถ้าเราบอกว่าเป็นเรื่องประชาชนเดย ๆ แล้วเขาจะ
 เป็นว่าเขาไม่ทราบว่าจะเอาอะไร เป็นหลักชี้แจง คือเราเลือกเอาเฉพาะ
 คดีธรรมอันคดีเท่านั้น ซึ่งประชาชนส่วนมากบริบของว่าคดีหรือไม่ดี ถ้าประชาชน
 หนึ่งมากเข้าก็มีคดีไปถึง ศาล ๆ ก็จะมีคดี ธรรมอย่างไหนเป็นคดี ธรรมที่
 เหมาะแก่คนหนึ่งมาก ถ้าใช้คำว่าอันคดีจะเป็นประโยชน์ ถ้าท่านเห็นว่าไม่เป็น
 ประโยชน์จะตัดออกกรรมาธิการก็ไม่ทำอะไร

พล.ร.ต. เด็ก สุมิตร ร.น. : ข้าพเจ้าขอให้ลงมติ

พระยาปริตานฤเบศร์ : ข้าพเจ้าขอเบ็ดอภิปราย

ขุนประเสริฐศุภมาตธา : ข้าพเจ้าขอเบ็ดอภิปราย

ประชาชนสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดเห็นว่าควรจะมีการอภิปราย
 ต่อไปโปรดอนุมัติ

สมาชิกยกมือส่วนมาก

ประชาชนสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดเห็นว่างดมติได้ตั้ง โปรท
 อนุมัติ

สมาชิกยกมือส่วนน้อย

ประชาชนสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าส่วนมากเห็นควรเบ็ด
 อภิปราย พระยาปริตธา ๆ ท่านจะพูดได้ในเรื่องนั้นเป็นฝ่ายสนับสนุนนะ กราว
 นเมื่อท่านพระยาปริตธา ๆ กับขุนประเสริฐศุภมาตธา ยกมือ ๒ คน แต่ข้าพเจ้า
 พูดถึงพระยาปริตธา ๆ ให้พระยาปริตธา ๆ พูดก่อน

LIRT

ขุนประเสริฐสุภมาตวา : ก็ยังมีปัญหาการอภิปรายตอนไหน
ต้องคัดค้านกรรมการ

ประธานสภาารัฐธรรมนูญ : ตามระเบียบทำาไครชนะเปิด
อภิปรายก็พูดได้ แต่ถ้สลับกันไป ตั้งต้นใหม่แล้วสลับกันไปสลับกันมา มีก
มีอ ๒ คนที่ชนะ พระยาปริศา ๑ ก่อน

พระยาปริธานฤเบศร์ : ก่อนที่ท่านทั้งหลายจะลงมติจะเอาอันนี้ได้
หรือไม่ ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างคดีฟ้องศาลอย่างหมอดวง หนึ่งนั้นบอก
ว่าทุกคนยอมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา รวมทั้งสิทธินิยมใน ศาสนา
ยอมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตาม ความเชื่อถือของตนในเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อ
หน้าที่พลเมืองและไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน ข้าพเจ้าจะยกตัวอย่างได้ ไม่ทราบวาประธาน ๑ จะยอมหรือไม่
ยอม แต่ขอพูดก่อน ยกตัวอย่างมีคนในเมืองไทยมีศีลธรรมยกอย่างหนึ่งมี
ศีลธรรมดีจากความนับถือของคนไทย ก็คือศีลธรรมคอมมูนิสต์ ทำอะไรก็
ตามศีลธรรมคอมมูนิสต์ ไปถือว่าไม่ได้ ขยับไปศาล คนนั้นต่อสู้ว่าศีลธรรม
ของฉนี้ บัญหาเกิดขึ้นว่าศีลธรรมนั้นเป็นศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่
ศีลธรรมของประชาชนพวกไหน นี้ประการหนึ่งคงจะได้ไว้ ถ้าไม่ได้อันนี้เข้า
เวียงจะเกิดเถียงกัน ศีลธรรมของข้าพเจ้าจะห้ามข้าพเจ้าไม่ให้ทำตาม
รัฐธรรมนูญหรือ นี้ข้าพเจ้าให้ศีลธรรม ท่านไม่ชอบตัวศีลธรรมของ
ข้าพเจ้า ถ้าเป็นก้นบ่อของประชาชนแต่กึ่งสูง นี้แปลว่าอันดีของประชาชน
คนไทยก้นบ่อข้าพเจ้า ทุกคนนิยมแต่ข้าพเจ้าไม่นิยม อันหนึ่งหนึ่ง นอก
จากเหตุที่ฝ่ายกรรมการได้อธิบายมาแล้ว และอาจจะเป็นได้จริง ไม่มีอันดี
ข้าพเจ้าบอกแต่ ถ้าจะแก้มีใครคนหนึ่งนิยมศีลธรรมคอมมูนิสต์แต่ได้ภาพ
พิศกรรมมาก ข้าพเจ้าทราบแน่ว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้ห้าม ไม่ได้ยกอันดีของ
ใคร เพราะฉะนั้นอันนี้ควรจะได้อันนี้ไว้ด้วย อย่างแบบที่เราเคยได้ไว้แต่
เป็นอันมาก

ขุนประเสริฐศุกุมাত্রา : ข้าพเจ้าขอแบ่งประเด็นเป็นสองอัน คือประเด็นเขียนกฎหมายอันหนึ่ง ประเด็นแก้กฎหมายอันหนึ่ง ประเด็นเขียนกฎหมายให้ดียิ่งขึ้น คณะกรรมการหรือผู้ทรงศรัทธาที่เกี่ยวข้องกันแล้วไปเขียน ต้องพยายามเขียนว่าผู้ที่จะอ่านภายหลังอ่านแล้วไม่คิด แต่ให้ให้ความคิดตรงกัน เป็นวิธีเขียนที่ดีสุด โดยเหตุนี้แหละเมื่อบัญญัติกฎหมายไปแล้วเราจะหนีหลักวินิจฉัยกฎหมายไม่ได้ คือการแก้กฎหมายหรือการตีความกฎหมายตอนนั้น ต่างคนต่างเถียง เป็นเรื่องที่สำคัญตัดสินคดีชก โจรกั้ว คัดธรรมโจรดี ต่างคนต่างพูดกัน แล้วเรื่องคัดธรรมเหล่านี้ไม่ได้หมายความว่าความจำของใครเป็นคัดธรรมของประชาชนทั่วไป ไม่ได้เอกลูกค้าศาลาคือฐานันดรศักดิ์ตามที่หลักมอญในรัฐธรรมนูญ ถ้าหากว่าเขาว่าอันนี้ ความก็เกิดเถียงกัน เพราะฉะนั้นจึงมีหลักการเขียนกฎหมาย คือคัดค่าตีความหรือวินิจฉัยกันหลายท่านที่เคยเขียนหลักวินิจฉัยไปแล้วว่า ถ้อยคำเป็นบทวินิจฉัย ผู้พิพากษาจะต้องไปตรวจคุณสมบัติแห่งคำพิพากษานั้นมอญในรายงานการประมุขว่าอย่างไร คือจะกันหาความในใจของผู้ที่ร่างว่าอันเขียนไปนั้นคิดอะไร เมื่อคนไม่ได้แล้วจึงจะคิดเอาเอง ตามถ้อยคำที่ปรากฏอยู่เฉพาะหน้า เพราะฉะนั้นเมื่อพิจารณาทั้งร่างกฎหมายและหลักวินิจฉัยกฎหมายแล้วข้าพเจ้าอยากจะยืนยันคำว่าคัดธรรมเถี่ย

พระยาอรรถการีย์สุนทร (กรมการ) : ที่จริงคำนั้นจะมอญหรือว่าจะคัดออกกรมการไม่คิดใจอะไรมากนัก แปลว่าก่อนที่ท่านจะลงมติก็อยากจะเสนอความคิดเห็นบ้างเล็กน้อยเพื่อประกอบการพิจารณาของท่าน คือคัดธรรมอันนี้ไม่ใช่คำเดียว เราใช้ความสงบเรียบร้อยหรือคัดธรรมอันนี้เป็นคู่กันไป ในเรื่องความสงบเรียบร้อยและคัดธรรมอันนี้ กฎหมายทุกอันได้เขียนแต่เป็นของคู่กันเสมอ และจะเพราะคำว่าความสงบเรียบร้อยนั้นความจริงเป็นเรื่องที่เราใฝ่ใจมากเหตุอันถึงกับว่า นักกฎหมาย ได้เคยเขียน

กฎหมายเป็นตำราเล่มหนึ่งอะไรที่แปลว่าความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี
 เป็นต้นว่าทำนุบำรุงรักษาให้สืบมาแก่เจ้าพนักงานความจริงไม่เป็นการสงบเรียบร้อย
 ทีเดียว แต่กฎหมายถือว่าเป็นการกระทบถึงความสงบเรียบร้อย นั้นเป็น
 ตำราอยู่ จะเห็นว่าคำต้องคำนี้ใช้คู่กันมาและมีนัยที่กฎหมายเข้าใจกัน และ
 ถ้าเราเข้าใจว่า “อันดี” ออกเสียก็เข้าใจว่าความสงบเรียบร้อยและศีลธรรม
 นั้นเป็นกณะเรื่อง ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีที่เราเข้าใจกันนั้นแหละ
 จะทำให้ความสงบเรียบร้อยเสียไปด้วย เพื่อให้คำว่าความสงบเรียบร้อย
 คงอยู่ตามกฎหมายซึ่งเป็นตำราที่คงศักดิ์ศักดิ์นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าคำหรือคำ
 ศีลธรรมอันดีไว้ให้เป็นของคู่กันไป ให้เห็นว่าความสงบเรียบร้อยเป็นความ
 หมายถึงว่าเข้าใจกันก็จะเป็นการดีกว่า

๘.๔๕ น.

นายเกษม บุญศรี : บางทีจะคิดมากไปกว่าคำ ตามธรรมดา
 การเขียนหนังสือจะเขียนไปให้หมกหม昧แต่ความคิด คือเราจะได้อารมณ์
 ของเราออกมาด้วยทางคำพูดและหนังสือก็ต้องให้ตรงกับความคิดเห็น ทั้ง
 แปลเกินขอบเขตดี อย่างศีลธรรมเรื่องคอมมิวนิสต์อย่างที่ท่านสมาชิก
 ข้าพเจ้านักวาทะขอบเขตดีไป ในที่นี้เราต้องการแต่เพียงว่าให้ที่ท่านเอง
 เมื่อพูดถึงศีลธรรมก็หมายถึงส่วนที่ตนนั้น คำว่าศีลธรรมไม่ได้หมายความว่า
 ว่าการปลงเป็นศีลของระโมย เราไม่ได้พูดถึงระโมยเข้ามาคิด เปลี่ยนไป
 อย่างนั้นไม่ได้ ทั้งนี้ถ้าเกิดปัญหาในศาลขึ้นมา เช่นคอมมิวนิสต์เป็นศีลธรรม
 ของคอมมิวนิสต์ที่ท่านเองนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าหวั่นคำแปลไม่ได้ ถึงอย่างนั้น
 หรือทว่า เอนไว้แต่ที่ท่านเป็นผู้เป็นทนายจะแปลของท่านไปตามเรียงเพื่อจะให้ชนะ
 ความก็เรื่องหนึ่ง แต่ตามความหมายของคำไม่มีความหมายอย่างนั้นเลย

ประธานสภาอำนวยการรัฐมนตรี : เมื่อก่อนข้าพเจ้าได้พูด และกรรมการ
 วิชาการได้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ที่ประชุมทราบแล้ว คำนี้ดูเหมือนว่าทาง

LIART

กรมราชการกรเห็นใจหรือ เพราะฉะนั้นแต่ที่ประชุมจะวินิจฉัยว่าคำว่า
 “อันนี้” ใจหรือไม่วางข้อแต่ที่ประชุม แต่เมื่อก่อน ข้าพเจ้าแจแจงยังไม่
 ตระเขียค คือขอขากจะเรียนว่าในรัฐธรรมนญฉบับเฉพาะนี้ ในรัฐธรรมนญ
 ฉบับ ๒๔๗๕ กัด รัฐธรรมนญ ๒๔๗๗ กัด ไม่มีคำ “อันนี้” แต่ว่า
 รัฐธรรมนญฉบับชั่วคราวนั้นคำว่า “ศีลธรรมอันดีของประชาชน” ซึ่งตรง
 กับประมวลแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายที่ใช้อยู่ทั้งหลาย แล้วกรมราชการ
 มาเขียนแก้ตามทมิ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนญปี พ.ศ. ๒๔๗๕ กัด ปี พ.ศ.
 ๒๔๗๗ กัด ก็ไม่มีคำว่าอันนี้ แต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๐ มีคำว่าอันนี้ ตรงกับประมวล
 กฎหมายแพ่งพาณิชย์และกฎหมายอื่น ๆ ทั้งนี้แต่แต่ที่ประชุมว่าเขาหรือ
 ไม่เขา กรมราชการกรไม่ยืนยันแต่ที่ประชุม คือไปฝ่ายค้านผู้แปรญัตติ
 นายอินทร สึงหนेत्र : ข้าพเจ้าก็นำเสียดายทั้งประธานกรม
 ราชการ และกรมราชการไปบอกจำแต่ที่ประชุม ทั้งจึงคำนกรมราชการนำ
 จะยืนยันเพราะตรงกับประมวล แพ่งพาณิชย์ และตรงกับศัพท์กฎหมายทั่ว ๆ ไป
 ถ้ามหากรว่ามาเปลี่ยนสิ่งใดที่ไม่ตรงกับศัพท์กฎหมายแต่ ข้าพเจ้าหากิน
 ทางกฎหมายมานาน ข้าพเจ้ารู้สึกชอบและศึคค่านมานานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๗
 แล้วทำไมกรมราชการไม่ยืนยัน แล้วแต่ที่ประชุม ข้าพเจ้าว่ากรมราชการ
 น่าจะถือเอาศัพท์ของกฎหมายเป็นใหญ่ เวลานี้ว่าพูดกันถึงกฎหมาย ถ้าถึค
 ไม่มีคำว่าอันนี้คนก็จะทำให้ตั้งสัยเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นขอให้คงไว้ตาม
 ร่างเดิม

๘.๕๐ น.

พล.ร.ต. เต็ก สุมิตร ร.น. : ข้าพเจ้าเห็นจากกฎหมายนี้คือว่า
 ะเมิดคดี เพราะฉะนั้นแล้วข้าพเจ้าก็ขอยืนยันด้วย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า
 ทราบมาท่านประธานฯ เองก็ไม่ชอบในคำ และผู้ปรัง้องในกฎหมายก็ไม่ชอบ
 คำ เมื่อเราทั้งหลายเห็นว่าไม่ชอบแล้ว เหตุไฉนเราจะศึคค่านเอาคำนี้ไป

เมื่อคำนึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ เราจะไม่พ.ศ. ๒๕๖๒ เราจะไม่มี แล้วก็มีคณะราษฎรรัฐธรรมนูญครั้งที่ห้าขึ้น แล้วเหตุใดเรายังยืนยันว่าจะขอใช้มัน คือยืนยันว่าเขาเห็นว่าเป็นการย้อนแย้งไป เพราะฉะนั้นเราควรที่จะย้อนโยน ในทางไหนเราเห็นผิดแล้วควรจะต้องออกเสียแล้วใช้ให้ถูกต้อง แล้วรัฐธรรมนูญนั้นก็มันเป็นแบบที่ตายแล้ว เมื่อเราใช้ถูกต้องแล้วคนอื่นเขาก็ถามเราไปจะได้อะไรในอนาคต ข้าพเจ้ามีดวง ๆ ดูข้าพเจ้าก็ไม่ใช่นักศึกษาระดับต่าง ๆ ข้อหนึ่งใหม่ตอนนั้นข้าพเจ้าอ่านดูแล้วก็ดูก็ยังไม่ค่อยมั่นใจที่จะเข้ามาได้อย่างไร เพราะไม่ใช่คำสอนหรืออะไร เพราะฉะนั้นเราจะไปแปลว่าศีลธรรมหรือค่านิยมอันใด ๆ อย่างนั้นก็ไม่ได้ ข้าพเจ้าไม่ใช่นักศึกษาหรืออะไรก็ตามแต่ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าธรรมเนียมก็คือคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะฉะนั้นศีลธรรมเป็นข้อมูลกัมมของคำสอน เพราะฉะนั้นเองสิ่งของคำสอนประกอบกันแล้วจะเป็นของเล่นนั้นมองดูไม่เข้าใจ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นเป็นการเกินไปคือเมื่อไป เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นด้วยกับผู้ประมุขที่คิดว่าเราควรตัดคำสอนออกเสีย ให้เป็นการสั่งสอนคำขวัญที่ถูกต้องไปในอนาคต

ประธานสภาว่ารัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าไม่อยากจะถูกชนมาพูด แต่ว่าเมื่อผู้อภิปรายเมื่ออื่นได้มากถ่วงถ่วงตัวข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าทำให้บางคนเห็นไปว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น ข้าพเจ้าอยากจะแสดงความบริสุทธิ์ใจของข้าพเจ้าเสียหน่อย คือถ้าการที่ท่านใดอ้างมานั้นข้าพเจ้าไม่ทำ และถ้าจะมีคนใดเสียอีกที่ท่านอ้างคำของข้าพเจ้า แต่ว่าข้าพเจ้าอยากจะทำกับท่านดังนี้ คือถ้าเราพูดกันถึงในเรื่องศัพท์ของกฎหมายแล้ว ในการที่เราจะอ้างคำของผู้ใดเราจะต้องอ้างทั้งหมดไม่ใช่เอามาอ้าง เป็นแต่เพียงบางส่วนของตอนเท่านั้น คือถ้าเราอ้างเป็นตอน ๆ ไปก็จะลำบาก คือในเรื่องนี้ข้าพเจ้าพูดจริงว่าข้าพเจ้าไม่รักคำว่า "อนันต์" แต่ถ้าวาระเขาใจได้ในที่สุดเมื่อได้สรุปแล้วก็นับเห็นว่าวาระเขาดีกว่า "อนันต์" ใจ ข้าพเจ้าพูดเป็นกลาง ๆ และพูด

สำหรับในเรื่องจิตใจของข้าพเจ้าและข้าพเจ้าก็ไม่ยืนยัน คือถ้าจะทำได้
 และที่โดยอธิบายถ้าไม่คำว่า "อินดี" แล้วพวกนักศึกษาดังกล่าวจะอธิบายไว้
 เองไปจนกว่าเราจะได้ไปแก้ไขในประมวลเสียใหม่ แต่เมื่อเราได้สรุปแล้ว เรา
 เอาคำว่าอินดีไว้และข้าพเจ้าก็ไม่ขัดข้อง แต่เพื่อเป็นการรักษารูปให้คนเข้าใจ
 ผิดไป ก็ขอว่าข้าพเจ้าขอจะขจัดสำหรับคำว่า "อินดี" นี้ ข้าพเจ้าขอใช้
 ศัพท์ในทางภาษาวัดดีกว่า ข้าราชการเป็นขอเบกษา และสำหรับคำว่า
 "อินดี" นี้ ในรัฐธรรมนูญมี ๒๔๗๘ และปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ก็ไม่มี ทน ใน
 พ.ศ. ๒๔๘๐ และฉบับชั่วคราวฉบับนี้ และมีศัพท์ไข้อยู่แล้ว ในประมวล
 กฎหมายข้าพเจ้าจึงขอปรับความเข้าใจ และอีกอย่างหนึ่งได้มีสมาชิกหนึ่ง
 บอกว่ากรรมการควรจะยืนยันคืน นักตก กรรมการควรจะยืนยัน แต่
 บางอย่างเราก็ผ่อนปรนไว้ แต่ถ้าบางอย่างที่เราเข้มงวด สมาชิกบอก
 กรรมการควรจะยอมได้ก็ยอม ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าเราควรผ่อนปรน
 แต่เมื่อเราผ่อนปรนไปแล้วก็ตกกักเช่นกัน แต่สำหรับความบริสุทธิ์ใจแล้ว
 ข้าพเจ้าเพียงแต่ขอขจัดเท่านั้น

เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ (กรรมการ) : ผมนึกว่าถ้า
 แม้เราไม่นิยามผู้รังมาก แต่ข้าพเจ้าขอเรียนว่าเราได้ร่างรัฐธรรมนูญมา
 เราถกออกมา และในเรื่องคำธรรมเราก็มีสำหรับในเรื่องคำว่า ศีลธรรม
 อินดี ในอังกฤษเราใช้คำว่า กุศลมรด ภาษาเขมรมันก็ว่า ดีดีดี สำหรับ
 ในการร่างรัฐธรรมนูญเราต้องการให้ได้ภาพของประชาชน หรือว่าเรา
 ต้องการศักดิ์ภาพ เพราะฉะนั้นเราขอเตือนท่านสมาชิกว่าถ้าจะ
 ออกในคำว่าศีลธรรมอินดีแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการศักดิ์ภาพเพราะใน
 การที่เราเขียนไว้ซึ่งมันออกมา "เมื่อไม่เป็นการวัดความดีความงามเรียบร้อย
 และศีลธรรมอินดีซึ่งประชาชน" นักแปลว่าเป็นการจำกัดในเรื่องศักดิ์ภาพ
 แค่นั้นมา แต่สมาชิกต้องการให้รัฐธรรมนูญไปอย่างคนแล้วแล้วเราก็ควร
 ศึกษาคิด แต่การที่จะคัดค้านขอให้ความสามารถโดยมีขังใจก็ถูก เพราะ

กรรมการได้เขียนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในเรื่องเสรีภาพ เพื่อเป็นการให้เสรีภาพแก่ประชาชนให้มาก และถ้อยคำที่จำกัดอำนาจของรัฐเป็นของรัฐจะจำกัดได้ก็ตั้งธรรมเนียมขึ้นที่รับรองว่าตั้งธรรมเนียมตั้งคณะไม่ได้ และนอกจากนั้นแล้วอย่างตามประมวลกฎหมายแพ่งมีใช้คำอย่างหนึ่ง คือตั้งธรรมเนียมที่รัฐธรรมนูญใช้ตั้งธรรมเนียม ๆ รัฐธรรมนูญมาเกี่ยวข้องได้ชัดกับตั้งธรรมเนียมเล็กน้อย ๆ ของประชาชน ก่อนที่ท่านสมาชิกจะลงมติควรตั้งอภิปรายกว้าง รัฐธรรมนูญจำกัดเสรีภาพมากไปหรืออย่างไร แต่เราเขียนรัฐธรรมนูญให้เสรีภาพแก่ประชาชนแล้วต่อมา ชักนี้ จะมาคิดข้อให้คิดว่าถ้าจะจำกัดแล้วก็เป็นการจำกัดเสรีภาพของประชาชนมากขึ้นดังกล่าว เพราะฉะนั้นแล้วรัฐจะเข้ามามีอยู่เป็นการชัดคือตั้งธรรมเนียมของประชาชนนั้นเข้ามายังไม่ได้ รัฐจะเพิกถอน ๆ นี้

๘.๕๗ น.

นายเทพ โชติเมฆิต : ความจริงอันค้ำอยู่ในประมวลแพ่งจริงแต่ถ้าเราจะไปตั้งว่าประมวลแพ่งบางมาตรานั้นเขียนชัดกันโดยแก้ไขไม่ได้หรืออย่างไร หรือเป็นสิ่งถูกมาแล้วทั้งฉบับยังสงสัย เพราะถ้าเปลี่ยนแปลงมาและอารมณ์ของคนเราทอนไหวได้ก็ตามเวลา เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าไม่แน่ใจที่เขียนไว้ในประมวลแห่งจะถูกเสมอไป รัฐธรรมนูญฉบับก่อนไม่ได้เอาไปใช้ได้ ปัญหาที่จะพูดต่อไปจะคัดค้านข้อออกใหม่ ที่ตั้งธรรมเนียมบอกที่ตั้งธรรมเนียมข้างเดอมี่ ข้าพเจ้าสงสัยกับค้ำนี้ยังไม่เคอะ ท่านยกตัวอย่างได้ใหม่ว่าที่ตั้งธรรมเนียมเดอมี่อะไรบ้าง ข้าพเจ้าเข้าใจว่าที่ตั้งธรรมเนียมคัดออกมา คนไม่มีตั้งธรรมเนียมมีความเคอะไรเลย ท่านยกตัวอย่างให้ฟังที่ตั้งธรรมเนียมอะไรที่จะยอมให้ท่านคัด ที่ตั้งธรรมเนียมยังค้ำค้ำยังรุ่งได้ไหมเสียหยาอะไรไม่จำเป็นจะต้องได้ ถ้าไม่ได้แล้วรัฐเข้าไปยุ่มยามเสรีภาพของประชาชนสงสัยทำไมจะเข้าไปยุ่งกับเสรีภาพ

LIRT

พระยาศรีธรรมราช : ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้าไม่ใช่เป็นคนแก้วแต่ได้ ฟังคนแก้วคืออธิบายมาแต่คิดว่าคำว่าเป็นโตหงส์และเดอ แต่ท่านยืนยันว่า จะต้องเต็มมือ ข้าพเจ้าก็อยากจะได้ส่วนหนึ่งว่ากุศลสารมมากับกุศลสารมมา ธรรมที่คนบัญญัติธรรมยุคที่ธรรมดียงนัจจริงอยู่ ข้าพเจ้ายอมรับว่าคำ ว่า คืดธรรมเราพูดกันทั่วๆ ไปแล้วโดยมากก็หมายความว่าไม่ใช่ไม่ดังเดอ แต่ ถ้าได้คำว่ามันก็เข้าไปเมื่อศีลธรรมเป็นของกว้างได้ย่นตัก เน้น กระหมวกก็ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรเอาไว้อย่างนี้

นายเกษม บุญศรี : ข้าพเจ้าจำเป็นต้องมาพูดชี้แจงอีกครั้งหนึ่ง ในฐานที่เป็นคนแก้วดี แต่ว่าไม่ใช่แก้วดี ที่ว่าคำนี้ท่านยกตัวอย่างกุศลสาร มาออกกุศลสารมาอะไรในที่นั้นท่านไม่มีความรู้ท่านก็คล้ายกับตัวอย่างมา นี่เป็น คติขื่อให้ท่านคิดดูเถอะ ขื่อให้ท่านทั้งหลายคิดด้วยความเป็นธรรม มิใช่โดย ต่างมาได้ ข้าพเจ้าปฎิญาณได้ในที่นี้ว่าข้าพเจ้าจะพูดอะไร ข้าพเจ้ารู้และ เข้าใจ ข้าพเจ้าไม่เคยพูดโดยไม่รู้ไม่เข้าใจในแง่ของกฎหมายเลยตั้งแต่ได้พูด มาในที่นี้ เว้นไว้แต่ว่าสิ่งนั้นเป็นของธรรมดา ข้าพเจ้าตั้งชี้แจงบ้างตามบ้าง เท่านั้นเอง คืดถ้าคำแท้ๆ แล้วข้าพเจ้าจะว่าให้ฟัง คืดคำแท้ๆ ทั้งนี้ และทั้ง ธรรม แต่ว่าเมื่อเราเอาคำนั้นมาบัญญัติไว้ในภาษาไทยแล้วก็ความหมายที่ใช้ใน ภาษาไทยของคำๆ นั้นว่าอย่างไร เช่นอย่างพูดว่ามีธรรม ความหมายอย่างนี้ ไม่ได้เคยหมายถึงทางที่เดียว ไม่ใช่หมายความว่า "อธรรม" หรือ "สุธรรม" เราพูดกันอย่างไรเอาความหมายของคำ เอาศำกรูกันอย่างไรว่า "กัณมขรต" ถ้าจะแปลออกเป็นจรรยาดีหรือดีมีบุคคล เราว่ากันอย่างไรหนึ่งความหมายก็ได้ ตั้งว่านี้และเป็นอย่างไร แต่ท่านยืนยันว่าไม่อธิบายคำว่า "กุศลสารอะไร" นั้น พระยาศรีธรรมราชยังไม่ตาย เขาใช้ตะเพาะในเวลาที่ททย เป็นอย่างนี้ ไม่ได้แสดงว่า แต่ท่านยืนยันหนักอก เพราะฉะนั้นจะเอาไว้จะไว้ไม่ให้ไว้ก็ได้ แล้วแต่ที่ประชุมนี้ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกได้ชี้แจงมาอย่างนี้

พระยาพิบูลญา : บรมชชณคให้ตั้งมี

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดเห็นว่าควรระงับคดีที่ว่า
“อันดี” ออก ตามที่ผู้เสนอแปรญัตติ ไปรศกยก็มีอัน

มีสมาชิกรกยมี ๘ คน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดไม่เห็นด้วย คือว่าให้คง
ไว้ตามร่างเดิม ไปรศกยก็มีอัน

มีสมาชิกรกยมี ๑๕ คน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้เห็นว่าควรระงับคดีที่ว่า
“อันดี” ออกตามที่ผู้เสนอแปรญัตติ ๘ เสียง และมีผู้เห็นว่าให้คงไว้ตามร่าง
เดิม ๑๕ เสียง เป็นอันว่าไม่คิด

ต่อไปมีผู้ขอตีในวาระ ๒ อีก มีอยู่ ๒ คน คือมหาเกษม บุญศรี
และหม่อมเจ้าเฉลิมศรี จันทรรักษ์

๑๐.๐๕ น.

นายเกษม บุญศรี : ในการที่ข้าพเจ้าจะพูดคือไปให้ขอให้ท่านทั้งหลาย
พิจารณาด้วยความเป็นธรรมและเป็นกลาง ถ้าหากว่าข้อใดข้อหนึ่งที่ข้าพเจ้า
ได้พูดไป ถ้าหากว่าเขารู้ว่าผิด ข้าพเจ้าก็ขอให้ท่านไปรศกยก็คงได้ระงับคดีข้อ
ใดโดยประการต่างๆ ในคำขอคดีในวงรศกยออก แล้วข้าพเจ้าขอแปรญัตติ
เพิ่มเติมคดีคำว่า “นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา” ออกด้วย
แต่ในคำนั้นกรรมการไม่ยอมให้ข้าพเจ้าเพิ่มเติม ข้าพเจ้าก็ขอมาอภิปราย
คำสุดท้ายที่ข้าพเจ้าขอคัดออก ที่เขียนไว้อย่างนี้เป็นอันครบถ้วนแน่นอน
ตามที่เขียนมา ในเมืองไทยเรากฎหมายที่ออกโดยลำดับมาไม่มีกฎหมาย
ใดเลยที่ออกบังคับนิกายหรือลัทธิมีต้นนิกายใด ในเรื่องนิกายเราปล่อยให้
ตามธรรมชาติ คือว่าเราไม่ได้บังคับหรือสั่งมีต้นนิกาย แต่ออกอย่างหนึ่งยกย
หม้อยู่ในเมืองไทยมีหลักการเหมือนกัน ถ้าเทียบกันที่หม้อยู่ในที่อื่น ๆ แล้ว
หลักการนั้นต่างกัน เมื่อเป็นเช่นนั้นจะสนับสนุนได้ แต่ว่ามีหลักการไม่

เหมือนกันแล้วเราไปสนับสนุนนิกายก็ทำให้คนทะเลาะกันโดยไร้เหตุผลเอง เพราะนิกายเกิดขึ้นจากกฎไม่ใช่เกิดขึ้นจากศักดิ์จากธรรม ที่ชาวเขาสอดค้ำัน ออกก็เพราะเหตุว่าเมื่อตัดค้ำันออกแล้วการศาสนาของเราเราเรามีอยู่คนเดียวจะแตกแยกออกไปก็จะไม่เหมาะเท่าที่เป็นอยู่ เช่นสังคมว่าในเดานี้มีเพียง ๒ นิกาย เมื่อเราเติมข้อความในวรรคท้ายเขาไปแล้วจะออกนิกายก็ไม่ทราบ ยังแยกออกไปมากเท่าไรก็จะเป็นภัยมากเท่านั้น ความเป็นภัยของประเทศก็เกิดขึ้นจากความรู้สึกของประชาชน คุยวิชาการเช่นนี้ก็ไม่มีประโยชน์อะไร ใครจะไปสนับสนุนให้เป็นอย่างนั้น ถ้าหามีตัวข้าพเจ้าเมื่อก่อนที่ระดมวชนในหัวสำนักไม่เคยรู้เลยว่ามันภัยใด ๆ อยู่บ้าง รู้แต่เพียงคำว่าพุทธศาสนาหรือศาสนาคือพระ ๆ เณร ๆ เท่านั้นเอง ที่เป็นความรู้เมื่อเข้ามาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ แม้ตั้งแต่เพียงว่าวัดไหนที่คนมากและมีคนบ่นว่าลำบากและอดอยากมาก ๆ ให้อยู่ที่นั่น ก็เดออกดีอยู่อย่างที่ไม่ดี เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงว่าเกิดขึ้นหลายครั้งในเรื่องเกี่ยวกับนิกายหรือดทฺธิในทางศาสนา แต่ทั้ง ๆ ที่แล้วข้าพเจ้าก็เคยมี คือเป็นเพื่อนกันกับคนที่มีบวชในนิกายเหล่านั้นทั้งที่เป็นพระอยู่และทั้งที่สึกออกมาแล้วด้วยกัน เราไม่เคยมีความรู้สึกกระทบกระเทือนกันในเรื่องเหล่านั้นเลย แต่ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าเราไม่มีการศึกษาอย่างเดียวกัน เรามีการปกครองอันเดียวกัน และเราที่มีความรู้ซึ่งเดียวกัน มีหลักการอันเดียวกัน ความกระทบกระเทือนในระหว่างกันจึงไม่มี แต่ที่เมื่อคำนึงถึงการปกครองบ้านเมืองตั้งแต่รัชกาลที่ ๖ มาจนถึงสนับสนุนคนที่มีบวชในนิกายใด ๆ เพื่อประพฤตินิยมนิยมที่บวชบวชในนิกายใดก็ตามตามกำลังของตน เพราะฉะนั้นตั้งแต่รัชกาลที่ ๖ ถึงรัชกาลที่ ๙ เราจะเห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับคนระดับชั้นสนับสนุนมากในตอนนั้นถึงกับว่าผู้ใดประพฤตผิดแต่ถ้าฟังพระวินิจฉัยของพระพุทธรณนระคองมีโทษทางบ้านเมืองเพิ่มเติมนอก เป็นคนว่าผู้ใดมีความผิดข้อที่เป็นปฏิปักษ์ปฏิปักษ์ ผู้สนับสนุนต้องดี และเมื่อดีแล้วจะต้องดีคึกคักอะไร ๆ ก็

เป็นทาง อาญาของบ้านเมืองนั่นเองเพื่อจะสนับสนุนการประพฤติของธรรมเนียม
 เทานั้นเอง แต่คือมาถึงรัชกาลที่ ๕ ที่ ๖ ก็ได้พยายามแก้ไขปรับปรุงใน
 เรืองนี้ เพื่อให้คณะสงฆ์ในเมืองไทยเป็นไปในรูปอันเดียวกัน เราจะเห็นได้ใน
 กฎหมายทรงรัชกาลที่ ๕ และที่ ๖ และต่อ ๆ มาไม่มีกฎหมายใด ๆ ที่สนับสนุน
 นิกาย แต่ก้ในทางตรงกันข้ามก็ไม่มีกฎหมายใด ๆ ที่คัดค้านนิกายที่เป็นมา
 อย่างนี้ ทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญอันสนับสนุนนิกายหรือสนับสนุนลัทธิของ
 นิกาย คำว่า "นิกาย" เรายังไม่มีคำที่นิยมกันแน่ชัดในเมืองไทยว่าเป็น
 อย่างไร คำว่าลัทธิเกี่ยวกับคำสอนเราไม่มีคำนิยมแน่ชัดลงไปว่าคำสอนใน
 เมืองไทยนั้นเราถือหลักธรรมอันที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ และบางกักรวมการ
 วิชาการว่ามัทธานและหินยาน ซึ่งเรียกว่าอุคตรนิกาย หรือที่กนิยตนิกาย
 นิกายทั้งสองนั้นแยกนิกายกันจริง เพราะทั้งสองนผลกการต่างกัน ในอุคตร-
 นิกายเขาถือว่าเที่ยงเกิน ๒ นิกายชาวใต้ นพวกอุคตรนิกาย พวกแรก พวก
 คือมาถือว่าเวลาวิกาลนั้นต้องตั้งแค่พระอาทิตย์ตกดินเลยไปในเวลาที่ตั้ง
 เมื่อแสงอาทิตย์อยู่ในเวลานั้นกินข้าวได้อย่างหนักค่อย ๆ เสื่อมกลายเป็นจนกระทั่ง
 ถึงมืดได้มีเมยได้ นความแปรของนิกายเป็นอยู่อย่างยาวนาน หลักการต่าง
 กันจริง พุทธเหมือนกัน แต่ว่าหลักการมันต่างกัน ส่วนทั้งสองนิกายนี้ทั้ง
 ดังกา พงพระมา ทั้งไทย ทั้งเขมรที่นับถือลัทธินี้ รวมหลักการอันเดียวกัน
 คือลัทธิอันเดียวกัน เมื่อลัทธิอันเดียวกันเช่นความประพฤติของคณะ
 เทานั้นบางคนก็ตามอนันย บางคนก็ข้อยอน แต่ไม่ใช่เพราะหลักการ เพราะ
 บุคคล ก็เหมือนเป็นเช่นนิกายอันอยู่ในเมืองไทยหลักการอันเดียวกัน การ
 ศึกษาก็อย่างเดียวกัน ดยบได้ในที่แห่งเดียวกัน อะไรอันเดียวกันทุกอย่าง
 ไม่มีหลักการแตกต่างกันเลย เมื่อไม่มีหลักการ แตกต่างกันเลยอย่างนี้
 กฎหมายสนับสนุนนิกายเช่นแล้ว คือไปนิกายไม่ใช่เพียงเท่านั้น นิกายจะ
 ขยายออกไปอีกเป็น ๓, ๔, ๕, อย่างพระบรมมหาราชวังมีสองพระ ที่ ๕ - ๖ น
 หรือสนับสนุนทางหน้าอาจจะเห็นหมื่นนิกายก็ได้ เราไม่มีคำว่าแน่นอนลงไปว่า

LIART

ภายนอกเป็นนิกาย ต่างคนต่างอ้างนิกายเช่นเดียวกับในมณฑลเทศาภิบาล
 ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ นั่นคือความแตกต่าตามศักดิ์ เมื่อเป็นเช่นนั้น
 ทางที่คิดเราควรจะสนับสนุนให้เป็นเช่นนั้นใหม่ โดยปกติเราไม่ต้องการที่จะ
 สนับสนุนให้เป็นอย่างนั้น เมื่อเราไม่ต้องการจะสนับสนุนให้เป็นอย่างนั้นแล้ว
 เราไม่ควรจะตะคองเข้าไปในส่วนนั้น ส่วนการก่อสร้าง ก็ดำเนินมาเป็น
 เสรีภาพของบุคคล ใครจะก่อสร้างใด ๆ ก็ดีทั้งนั้น คราวนี้เมื่อเราสนับสนุน
 ให้มีนิกายได้เช่น นั้นแล้ว คนก็จะตกลงเพียงเพราะทำคามผิดที่เรียกว่า
 ตักรวมปฏิรูป ก็หมายความว่าประพฤติกดข่มตัวและมีแทรกแซงขึ้นใน
 หมู่คณะ เราไม่หวังว่าจะแก้ไขได้อย่างไรเมื่อเราอ้างว่าเป็นนิกาย เมื่อ
 เราอ้างว่าเป็นนิกายแล้วทุกสิ่งทุกอย่าง จะเข้าไปบังคับกันได้ สมมติ
 ขอประธานโทษที่จะยกตัวอย่างออกข้อบุคคลภายนอกบ้าง เช่นสมมติว่าอย่าง
 นรินทรกตังจะเกิดตั้งนิกายขึ้นมาอีก กฎหมายจะบอกว่าแต่งเครื่องแบบว่า
 บรรพชิตมอญ ใช่อกฎหมายนั้นได้ แต่ทว่าเกิดมีพระภิกษุเถาเรียนไม่ถนัด
 ไม่เพียงพอไปเข้ากับศาลกลงนามศาลกตังตั้งนิกายขึ้น ก็เช่นนี้โดยไปจากพระ
 ทัมมอญแสดงเช่นนี้ ก็ไม่หวังที่จะทำได้ ไม่มณฑลหมายใด ๆ ที่จะเข้าไปขัดขวาง
 ตักริได้รภาพในการประพฤติกตังนิกายอื่นนั้นได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นมากหม่นมาก
 คณะอื่น เมื่อมีมากหม่นมากคณะอื่นนั้นเกี่ยวข้องจิตใจ เมื่อเกี่ยวข้องจิตใจ
 เช่นนี้แล้ว แล้วเราไม่หวังจะปรับให้เขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้แล้ว เช่นนี้
 หมายความว่าถ้าอนุญาตให้คนประพฤดิเสียหาย ก็คือการคุ้มครองนิกายใน
 ประเทศ ขอให้ท่านระตถควาประชาธิปไตยเมืองไหนก็มีตังนิกายมาก
 เพราะฉะนั้นเป็นอย่าง ไรบ้างอย่างที่เขาจะอธิบายมาน อย่างประเทศอังกฤษ
 ตามกฎหมายเขามีเพียงนิกายเดียวเท่านั้นเอง อย่างนั้นเป็นตัวอย่างซึ่งเขาเขา
 ไม่รู้จักในเรื่องนั้น แต่มีตมาอีกได้พูดในทั้น เขาเขาเห็นอนันตวิริยะจะเกิดขึ้น
 แก่บ้านเมืองด้วยประการดังกล่าวมาน เขาเขาจึงขอตัดความในวรรคนี้ขอ

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : หม่อมเจ้าเฉลิมศรีฯ ขอคัด
วรรค ๒ อย่างเดียวกัน เพราะฉะนั้นอภิปรายพร้อมกันได้

๑๐.๑๖ น.

ม.จ. เฉลิมศรี จันทรทัต : ที่ข้าพเจ้าขอคัดออกก็มีความ
ความจริงเพราะเหตุแตกแยกแล้ว อีกอย่างหนึ่งคำสนาเป็นเรื่องของ
จิตใจ ๆ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะก่อให้เกิดสันติ
กระทบกระเทือนจิตใจนั้นก็เกิดขึ้นตลอดเวลา ความสัมพันธ์อันดี
ความเจริญ ที่ข้าพเจ้าขอคัดออกก็หมายความว่าเกินกว่าเหตุไป
หน่อย ถ้าสำหรับเมืองไทยแล้วไม่ควรมีอย่างเอก ถ้าเป็นเมืองจีน อินเดีย
หรืออเมริกาถูก อินเดียจำเป็นอย่างไร แต่เมืองไทยตรงกันข้าม เพราะเรามี
หน่วยมีหลักของจิตใจ จิตใจเป็นเรื่องสำคัญของชาติ ถ้ามันไม่
ถ้าข้าพเจ้าจะพูดละเอียดก็พูดยาก เพราะอาจจะกระทบกระเทือนอื่น ๆ แต่
การกระทบกระเทือนบางที่ถ้าข้าพเจ้ามองในแง่การ เมืองแ่งเดียวแ่งเมืองกัน
ท่านมหาดไทยขี้นมาแต่จะแตกแยกกัน เพราะฉะนั้นรู้สึกจำเป็นประโยชน์

๑๐.๑๗ น.

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมาธิการ) : ในเรื่องมาตรา ๒๖ น
จำเป็นจะต้องขอเวลาท่านสมาชิกแข็งแรงขานิดหน่อย มีปัญหาเพราะหน้า
เวลานี้ท่านผู้ปรญคิตขอให้คัดวรรค ๒ ออก ๒ ท่าน เพราะฉะนั้นปัญหา
สำคัญประเด็นกันว่าจะคัดวรรค ๒ ออกหรือไม่ แต่ถ้าโดยเหตุที่ท่านสมาชิก
ผู้เกี่ยวข้องได้ขานมาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคำสนามากมาย ซึ่งก็เป็นที่เราคิด
แต่ถ้าใคร จะขอให้ท่านใคร่ครวญว่าตาม คำอภิปราย ที่ว่ากัน มาอัน เป็นเรื่อง
คำสนทั้งหมด กรรมาธิการไม่ได้มีความประสงค์ที่จะไปลดคำสนหรือต้อง
การให้แบ่งแยกกันตามหรือว่าไม่ให้คำสนเป็นมิกแผ่น แต่ถ้าไปรคอย่าตีความ

LIRT

มาตรา ๒๖ ทั้งมาตราเป็นเหตุที่ประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคลในเรื่องศาสนา
 ทุกศาสนา เพราะเจตนารมณ์ของรัฐรัฐธรรมนูญเป็นที่รับกันว่าเราให้ความ
 คุ้มครองแก่ทุกคนในอันที่จะถือศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมในทางศาสนา
 ไม่เฉพาะศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ให้เป็นการเหมือนกันทุกศาสนา ข้อที่
 กรมวิชาการไปใส่คำวินิจฉัยของศาลาหรือตที่นิยมของศาสนานี้ ตาม
 รัฐธรรมนูญเดิมไม่มีคำว่า นิการของศาสนา แต่กรมวิชาการไปใส่มา
 รัฐธรรมนูญเดิมเขียนว่าตที่นิยมเฉยๆ แต่กรมวิชาการเขียนแต่ไปว่า ตที่
 นิยมในทางศาสนา ดังนั้นเพื่อประสงค์ให้เด่นชัดขึ้น จึงอยู่พูดถึงพุทธศาสนาแต่
 ก็น่าจะคิดว่าเราไม่ควรจะมีความแย่งหรือชิงศาสนาหรือกันและกัน ความ
 จริงฉันทพระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ก็เป็นอันเดียวกัน ศักดิ์เหมือนกัน ก็น่าจะ
 มัญญัติให้เหมือนกัน นี่เป็นความคิดของบุคคลปวงชนธรรมดา แต่ผู้ที่
 มีความหวังคือของศาสนา แต่ขอให้เรานึกถึงความจริงเถิดว่า ความจริง
 นั้นมันเป็นเช่นนั้นหรือไม่ ความจริงย่อมเป็นที่รับกันว่า นิการของทุกศาสนา
 ย่อมมีนิการต่าง ๆ กัน ทั้งนี้เพราะประชาชนเขาชอบแตกต่างกัน หรือเลื่อม
 ใสในกายใด ๆ ได้ตามจิตใจของเขา ใครจะมีบ้างก็จิตใจของเขาได้
 ก็เมื่อต่างคนต่างแยกกันนับถือนิการต่าง ๆ ของเขาแล้ว แล้วเรามาให้รวม
 กันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งก็ตรงกับเจตนารมณ์ รัฐธรรมนูญจะให้ความ
 คุ้มครองเสรีภาพของบุคคลในทางจิตตใจนั่นเองว่าทุกคนมีเสรีภาพที่จะนับถือ
 ศาสนาหรือนิการใด ๆ ก็ได้ เมื่อเขานับถือสิ่งใดเราให้เขานับถือสิ่งนั้น
 เราจะบังคับเขาไม่ได้ เรื่องนิการนี้เป็นของที่มีอยู่ประจำโลก พุทธศาสนา
 ถ้าพูดถึงทางที่กษัตริย์นิกายเรามาหมานิกาย ธรรมเนียมที่ทางอุครนิกายก็มี
 ร้อยแปดพันเก้า ท่านคพระวัดเข้มี ๒ องค์ในเมืองไทย พระคัน พระญวน
 ไม่เหมือนกันเลย แม้พระญวนซึ่งมีเถลิงนิตเดียวก็ถือว่าเป็นพระเหมือน
 กัน แต่ท่านบังคับเขาได้ไหม ก็บังคับไม่ได้ เพียงบังคับไม่ได้แต่ก็แปลว่า
 นั้นเป็นเสรีภาพของเราที่เราจะนับถือเช่นนั้น นิกายไม่แตกต่างกัน หรือโรมัน

นิกาย เราคงควรให้พระท่านรวมของท่านเองอย่าให้ใครมาบังคับท่าน
สัมพันธ์ว่าชาววัดคนหนึ่งฉันไปพึ่งเทศน์มหาชาติฯ วันหนึ่งไปพึ่งเทศน์ธรรมยุติ
อันนี้เป็นเสภาภาพ เป็นจิตต์ใจของประชาชนที่เขาจะแยกไปพึ่งเทศน์ที่วัดไหนๆ
ก็ได้ นี่เป็นหลักทุกๆ ไปและเป็นหลักประจักษ์สำคัญมาก เพราะฉะนั้น
ขอให้ท่านได้โปรดใคร่ตรองเสียให้รอบคอบ

๑๐.๒๖ พ.

นายเกษม บุญศรี : ทกกรรมการได้อภิปรายเมื่อถึงกติกาสภา
ในความหมายของกรรมการว่า ต้องการจะให้เป็นอย่างนั้น ในข้อ
นี้กรรมการเห็นอย่างนั้นก็ได้หลักประจักษ์อย่างนั้นก็ชอบที่จะมีเพียงคำ
“ ศาสนา ” เท่านั้นเองไม่ต้องมีนิกายของศาสนาหรือชื่อของศาสนาเข้าไป
ด้วย แต่ว่าคำ ๒ คำ ข้าพเจ้าขอประมุขเพิ่มเติมท่านไม่ยอม เพราะฉะนั้น
ต้องพูดในวาทะที่ท่านยอม ข้าพเจ้าไม่ได้มุ่งหมายว่าจะไปเกี่ยวข้อง
เสภาภาพหรือให้ไปเกี่ยวบังคับนิกายกฎหมายทุกฉบับ กฎหมายรัชกาล
ที่ ๕ ที่ออกเป็นกฎหมายคณะสงฆ์ในรูปการปกครองซึ่งอนุวรรตการปกครอง
บ้านเมืองเป็นครั้งแรก ในกฎหมายฉบับนั้นก็ได้บังคับถึงนิกายเหมือน
กัน แต่เพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์ในเมืองไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
เท่านั้น กฎหมายคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ ที่ท่านว่าบังคับนิกายไม่มีแต่
ไม่มีมาตราใดในกฎหมายฉบับนั้นบังคับเกี่ยวกับนิกายเลย แต่เพื่อบังคับ
ในการปกครองของคณะสงฆ์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเท่านั้น คือไม่มี
กฎหมายคณะสงฆ์ต้นฉบับ ไม่มีกฎหมายคณะสงฆ์ต้นฉบับ นิกายไม่มี และไร
เลยมีมาในเมืองไทย แต่ว่ารัฐธรรมนูต้นฉบับต้นฉบับนิกาย ข้าพเจ้าว่าอย่างนี้
เมื่อต้นฉบับนิกายเช่นนี้แล้ว นิกายก็จะตั้งแยกออกไปอีก เพื่อหลีกเลี่ยง
ชกไปมากเช่นนี้แล้ว ไปใส่พระ คือ พระราชบัญญัติ หลักๆ เขาไม่รักกันด้วย
อะไร ถ้ามีนิกายมากขึ้นมา ความแตกแยกสามัคคีศรัทธาจะเป็นความสงบ

ผู้ของบ้านเมืองเป็นของสำคัญ ไม่ใช่กลายเป็นพุทธศาสนาเลยมุ่งถึงนิกาย
แต่ตัวเจ้าไม่พูดเลยคนเดียว เพราะเวลาที่เจ้าบวชคือบวชทาง
นิกายมหานิกายมีถึง ๒ แดน ธรรมยุติกเพียง ๕,๐๐๐ เท่านั้น วัดในเมืองไทยมี
๑ หมื่น ๓๐๐ วัด เป็นมหานิกายทั้งหมื่น เจ้าเห็นแก่ตา ไม่อยากจะทำ
เลยในเรื่องนี้ นักเพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง ถ้าไม่ทำอย่างนั้นจะลำบาก
น้าเจ้าไม่ได้หมายความว่าให้ไปตีครอนตที่นิกายหรืออะไรได้เช่นนั้น - เรา
สนับสนุนแต่ทางพุทธศาสนา กฎหมายทุกฉบับไม่เคยมีสนับสนุน ไม่เคยมี
การตีครอนเลย ตั้งแต่ ๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๕ ไม่เคยมีทั้งนั้น ทนท้าวเขาไป
ยุ่ง นักคือคำที่บอกว่าจะไม่ควรถูเขาไปยุ่งกับท่านเหล่านั้น ไม่ใช่อย่างนั้น คือ
เราต้องการให้พระในเมืองไทยอยู่ในการปกครองอันเดียวกัน จึงต้องออก
กฎหมาย นี้ออกกฎหมายเพื่ออย่างนั้น ไม่ใช่เพื่อบังคับนิกาย แต่ว่ารัฐ-
ธรรมนูญสนับสนุนนิกาย เมื่อรัฐธรรมนูญสนับสนุนนิกาย ๆ ก็เกิดแตก
แยกมากรุน น้าเจ้าวัดกในท่านองนั้น และไม่ใช่เรื่องเฉพาะพุทธศาสนา
เหมือนกัน ถ้าเราเขียนคำคำสั่งคำเดียวใครชอบใจถือได้คำนี้ชอบใจ
เหมือนกันไม่ใช่ดังตั้งอะไร

๑๑.๓๐ น.

น.อ. พระยาศรภักดิ์พิพัฒน์ ร.น. : ก่อนที่ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงเรื่อง
นี้จะขอทราบเรียนที่ประชุมว่าข้าพเจ้าบวชในทางพระพุทธศาสนาในมหานิกาย
แต่ข้าพเจ้ามีความเห็นสนับสนุนการมาธิการที่ทรงวาง ในข้อนี้ขอยกจะให้มี
ใจ คือด้วยเหตุว่าเมื่อประมาณ ๑๐ ปีมานี้ มีท่านมหาเปรียญที่เชี่ยวชาญ
คนหนึ่งได้คิดว่าไม่จำเป็นอุปสมบท เพียงแต่อาจแต่งตั้งแล้วมีแถบเหลืองที่
นาค เป็นแค่เพียงนักบวชไปวัดแต่แดนที่ ซึ่งข้าพเจ้าเห็นพระองค์ด้วย นอกรจาก
ในประเทศประชาธิปไตยมีคำสั่งนำคดีเดียนไม่ต้อง กล่าวถึงว่าไปวัดแต่แดนที่
หรือโรมันคารอลิก เช่นอย่างแซคเตอร์เคยเคาธอลิก เขาไม่ได้ถืออันหยกตัวนี้

LIRT

ชาติไทย แต่เขาก็อดนินดาว่าเป็นวันหยุดและไม่มีวันประท้วงในอดีต นั่นเป็นศาสนา
ที่เด็กชนชั้นกลางหนึ่ง ไม่ใช่การเด็กเบ้า ไม่ใช่เชื่ออย่างโหยหรือฝรั่ง คือ
การเด็กเบ้า คือถวายชีวิตให้พระเจ้า เวลาผู้บ่าวเข้ไม่เรียกหมอมารด
คนเกิดคนตายชน ชัยยการพ้องศาลลงโทษ ไม่ใช่ลงโทษฐานไม่เรียกหมอ
แต่เด็กนินดาว่าปล่อยให้คนตายโดยไม่เรียกหมอมา ผู้พิพากษาบอกว่า
ความจริงไม่ยอมกลงโทษพ่อแม่ ยากจะไปลงโทษพระ พอกพระเด็กเบ้า
ที่สอน พอกพระไม่มีกฎหมายลงโทษโดยให้สิทธิเสรี ยากจะลงโทษ
เพราะเหตุว่าคนบ่ยอมตายแล้วไม่เรียกแพทย์ซึ่งเป็นการผิดกฎหมาย การที่
เชื่อว่าไม่ต้องกราบยา หายได้โดยการเด็กเบ้าเป็นต้น นอกจากนั้นผู้พิพากษา
ใหม่เกิดขึ้นเป็นเชลยเหมือนกัน ไม่ยอมเคารพของเป็นต้น แต่ว่ารัฐบาลถือว่า
เด็กนั้นไม่มีผิด เพราะเชื่อศาสนาตามพ่อแม่ตั้งสอน แต่เหตุเด็กนั้นเรียน
อยู่ในโรงเรียนรัฐบาล รัฐบาลก็บอกว่าเวลาเขาต้องเคารพของ เมื่อเด็กไม่
เคารพของต้องคิดข้อออก เพราะผิดวินัย แต่รัฐบาลหาข้ออื่นที่คิดตั้งสอนเด็ก
พวกนี้ เพราะเขาเป็นพลเมืองของชาติ ทีเขาจะเชื่อถือศาสนา เขาเชื่อถือว่า
มนุษย์เราไม่ควรเคารพใคร นอกจากพระเจ้าพระองค์เดียว แม้แต่คงก็ไม่
เคารพ เมื่อรัฐบาลเห็นว่าไม่เป็นความผิดของเด็กและของศาสนา ไม่น่าจะทำ
อะไรต่อหน้าต่อหน้า คือเขาให้สิทธิทุกอย่าง อย่างที่ข้าพเจ้าทราบเรียนมาน
เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่ากรมวิชาการควรร่างเช่นนี้ เป็นการ ให้สิทธิเสรีภาพ
แก่พลเมืองตามลักษณะประชาธิปไตยอันแท้จริง

ม.จ. เถลิงศรี จันทวฑฒ : เรื่องนี้เป็นกฎหมายคอมมิวนิสต์
ประโยชน์ข้าพเจ้าก็เห็นเหมือนกัน แต่ว่าเป็นโทษถึง ๒ สถาน ประโยชน์มี
๑ สถานเท่านั้นที่จะไม่ให้เกิดขุมย่ามในเรื่องพระพคศาสดาอย่างทีลงมา แต่
โทษมันก็เกิดอย่างท่านมหาเกษมว่าแล้ว โทษข้อประการหนึ่งนอกจากพระพค
ศาสดาไป จะไปก่อเรื่องไปตั้งเสริมหรือทำความแข็งใจ ความแข็งขืน
ย่อมเป็นภัยแก่ความเป็นหน่วยเดียวของชาติ ถ้าเราจะคิดแต่พวกนี้ก็เป็นอย่าง

ที่เคยมักก่อระทำอย่างกระบวนได้ แต่เดี๋ยวนี้ พุคส์นี้ ๆ อย่างนี้ถก
จะเข้าใจกันแล้ว

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมการจะชี้แจงสักหน่อย
พระยาอรธการวิชัยนิพนธ์ (กรรมการ) : บัญหาในระชน

ก็มีขยว่าหลักการจะครองใจคามร่างกรรมาธิการ หรือจะควร คัดเลือกเท่านั้น
บัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขอะไรต่าง ๆ ที่จะดีในพรรคหนึ่งออก ข้าพเจ้าเข้าใจ
ว่าไม่มีแต่ในเวลานี้ ความจริงสมาชิกผู้หนึ่งก็ยั้งถว่า กรรมาธิการ
ไม่ยอมรับคำประนุกติ กรรมาธิการก็ตั้งยัย กรรมาธิการไม่มีสิทธิจะไม่
ยอมรับคำเสนอภายในเวลา แต่ผู้ดีที่ท้านเสนอไม่ได้ขอ คือความในพรรค
มันนอกจากจะขอคัดก็ขอรวมอันนี้ ขอคัด “อันนี้” ออกเท่านั้นเอง ส่วน
เงื่อนไขต่าง ๆ ไม่ได้เสนอเลย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าในขณะนี้เป็นกร
ควรแก้เวลาแล้วที่จะอภิปรายในพรรคหนึ่งทั้งหมดไปแล้ว บัญหาเพียง
ว่าจะคัดพรรคสองหรือไม่เท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นการอภิปรายในที่พูด
ข้าพเจ้าคิดว่าควรอภิปรายบัญญัติเพราะเหตุนี้

๑๐.๓๓) 4.

นายเทพ โชตินิขิต : ข้าพเจ้าจะทำความเข้าใจกับท่านกรรมา
ธิการและท่านประธานด้วย ข้าพเจ้ารู้มือหลายหนแล้วไม่ได้พูดเพราะคิดเวลา
กับท่านเขาวรรคหนึ่งนั้นวัตถุประสงค์ของผู้คัดค้านภายในมาคราน้อยก
ให้เหลือคำต่างอย่างเดียว ข้าพเจ้าเห็นด้วย แต่ถ้าคัดออกพรรคสองออก
พรรคหนึ่งอยู่ แต่ปฏิบัติกันเหมือนในรัฐธรรมนูญอย่างนี้ ก็ข้างนี้จะไม่
อย่างไร วิถีพิจารณาด้วยกันหมด แล้วจะพิจารณากันได้หรือไม่วรรคสอง
จะให้ยืนตามพรรคหนึ่งของผู้ประนุกติเขา ถ้าหาว่าประธานหรือกบประต
ไม่ยอมให้ขยไปเป็นในพรรคหนึ่งแล้ว ท่านผู้ประนุกติขยนี้คิดว่าพูดไป
ทำไม

ประธานสภาปฏิวัติรัฐธรรมนูญ : คือเรื่องมันหนักเห็นแล้ว
 ค่าแปรญัตติมีอยู่เฉพาะหน้าที่ใดแค่นั้นไป บัญชีว่ามีอยู่เฉพาะวรรคสอง
 เท่านั้นจำงัดข้อออกหรือคงอยู่ แต่ว่าท่านอภิปรายไปถึงวรรคหนึ่งด้วย มัน
 ไม่มีค่าแปรญัตติ คือการเป็นอย่างไรที่ท่านบอกว่าการมาวิธีการไม่ยอมรับ
 ค่าแปรญัตติของท่านสำหรับวรรคหนึ่งนั้น ด้วยเหตุที่ว่าท่านยื่นเข้ามาเกิน
 กำหนดเวลาแล้วสำหรับวรรคหนึ่งยื่นเข้ามาที่หลังเกินกำหนดเวลา เมื่อเกิน
 กำหนดเวลาแล้วความข้อบังคับก็เป็นอันพิจารณาไม่ได้ ทันในตอนที่ท่านขอตัด
 วรรคสอง พิจารณาได้เพราะอยู่ในค่าแปรญัตติซึ่งได้ยื่นภายในเวลา แล้ว
 ท่านเฉลิมศรีก็ขอให้ตัดวรรคสอง เพราะฉะนั้นแปรญัตติต้องยกขอตัด
 วรรคสอง เราทั้งคู่กันเฉพาะวรรคสองควรจะตัดหรือคงไว้ วรรคหนึ่ง
 ไม่มีค่าแปรญัตติ ถึงจะยื่นแต่ยื่นมาภายหลัง คือเราจะพิจารณาไม่ได้ แล้ว
 เราก็อธิว่าไม่มีค่าแปรญัตติอยู่ในวรรคหนึ่ง ขอให้เขาอย่างนั้น

นายเทพ โชตินุชิต : ข้าพเจ้าไม่ใช่เจ้าของผู้แปรญัตติ แต่ว่า
 ยากจะทำความเข้าใจกับท่านประธานฯ หรือที่ประชุมชั้นถัดหน่อย เพราะเขา
 ผลหรืออย่างไร ถ้าจะเอาผลแล้วการอภิปรายวรรคสองเกี่ยวโยงถึงวรรคหนึ่ง
 เพราะผู้แปรญัตติไม่ให้เอาภายในในมาศราน

ประธานสภาปฏิวัติรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ตัดคำวินิจฉัย เขาตัดออก
 ทั้งวรรคหนึ่ง ทุกคนในประเด็นว่าจะตัดออกทั้งวรรคหรือไม่

นายเทพ โชตินุชิต : ถึงแม้ความประสงค์จะตัดออกทั้งวรรคก็
 แต่จุดอื่นยังใหญ่คือในกาย เวชศาสตร์ คำอธิบายอย่างนั้น

ประธานสภาปฏิวัติรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าแข็งแรงอย่างนั้น ถ้าตั้งดี
 ไม่มีค่าแปรญัตติตามที่บอกให้แก้ท่านไม่มีในเรื่องวรรคหนึ่งไม่มี วรรคสอง
 ขอให้ตัดออกทั้งหมด บัญชีหาเฉพาะหน้าเท่านั้นจะตัดทั้งหมดหรือคงไว้

๓๐.๕๑ น.

นายเกษม ตีารงนุต : ในเรื่องเสรีภาพในการวิจัยศาสตร์ภาคธรรมชาติ
ไม่คิดใจ แต่คิดใจในเรื่องนิกายของศาสนา เพราะตอนแรกที่ไปเมื่อครั้งที่ ๑๓ ปี
ต่อมาแล้วหรือเท่าไรจำไม่ได้ คือเกิดตั้งนิกายออกต่อทั้งหนึ่งเรียกว่านิกาย
แต่มุมบุคคลหลายคนเป็นนักรบ แล้วผลที่สุดที่ข้อนั้นไปทำคามยุ่งยาก
ให้แก่คณะสงฆ์ แล้วผลที่สุดทางการก็ได้เชื่อมมือเขาไปเกี่ยวข้องกับสังคมให้....

ประธานสภาปฏิรูปรัฐธรรมนูญ : ท่านไม่ได้เปรยคดีใด ท่าน
มีปัญหาวาระคดีออกทั้งวรรคหรือไม่

นายเกษม ตีารงนุต : กระผมจะสนับสนุน แต่ขอประทานโทษ
ต้องเอาเหตุผลสนับสนุน ได้เชื่อมมือเขาไปเกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านั้น
ถึงกับบังคับให้สักและได้พิพากษาจำคุก เรื่องนี้ถ้าหากว่าในเมื่อรัฐธรรมนูญ
ให้สิทธิเสรีภาพในการนับถือนิกายอย่างอื่นนอก และเมื่อบุคคลไปเกิดตั้ง
ถือนิกายขึ้นอย่างนั้นแล้วก็จะทำ ความยุ่งยาก ให้กับพุทธศาสนานิกาย
เช่นนักรบมาจัดการได้ค้ำบังหรือเปล่า

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (กรรมาธิการ) : ที่ท่านสมาชิกผู้
เกียรติได้เสนอนั้นมา ขอให้ท่านอ่านดูในวรรคหนึ่ง คือข้าพเจ้าเข้าใจความ
หมายท่านถูก มีนิกายหนึ่งไปทำไป ๆ ให้อภัย นันเกี่ยวกับศีลธรรม
อันดีพอจะอ้างได้ แต่อย่างไรก็ตามค่านึงถึงวรรคสองไม่ตรงกับที่ท่านพูด
คือห้ามไม่ให้รัฐออกกฎหมายเช่นว่าเป็นชาวอิสลามห้าม ความหมายมีอย่าง
นี้ ท่านไม่ต้องการจะให้เป็นอย่างนี้กับวรรคสองออกไม่เกี่ยวกับนิกายเลย
ต่างคนต่างถือ คนหนึ่ง เป็นนักรบยติ คนหนึ่ง เป็นนิกาย คนหนึ่ง เป็น
อิสลาม รัฐจะไม่ออกกฎหมายให้เกิดศีลธรรมเช่นไม่ได้

นายเกษม บุญศรี : ที่ข้าพเจ้ากล่าวด้วยเลยไปถึงกรรมาธิการไม่
รับคำแปรญัตติเพราะล่วงเวลานั้น คือเป็นคำขอแปรญัตติเพิ่มเติม ในข้อที่
ข้าพเจ้าเขียนลงไป ความจริงก็ได้มารักเอาใจเหมือนกันแต่เวลาเขียนหวังผิด

LIRT

ไป ครั้นภายหลังไปดูแลบริษัทตั้ง เห็นตกไป จึงได้ขอเพิ่มเติม เมื่อไม่ให้
 ชาวเราก็ไม่ถึงข้ออ้างที่ว่าชาวเราไม่ได้ได้โดยอะไร แต่ว่าประเทศนี้สำคัญ
 เป็นอย่างที่ท่านสมาชิกได้ถามมาแล้ว ก็ตรงกับความต้องการของชาวเรา แม้
 พรรคต้องมีการดำเนินงานของพรรคสำคัญด้วยเหมือนกัน ชาวเราหมายถึง
 ผลและความสงบเรียบร้อยของประชาชนในการที่จะเกิดขึ้นข้างหน้า ถ้าหาก
 ว่าจะเปลี่ยนก็ได้วิธีการอย่างหนึ่งเป็นการสนับสนุนใหม่ขึ้น และชาวเราได้
 บอกแล้วจากกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์ ที่ได้นำมาแล้ว ในเมื่อไทย
 ไม่เคยมีกฎหมายฉบับใดที่สนับสนุนนิกายหรือคตินอนถิกนิกาย ไม่เคยมีทั้ง
 ๒๒ ฉบับ ๒๔๗๕ ก็ไม่เคยมี ทั้งนี้เมื่อเกิดขึ้นเช่นนี้ในรัฐธรรมนูญก็เป็นการ
 สนับสนุนที่จะให้โอกาสเช่นใดอย่างหนึ่งที่สมาชิกอภิปราย เมื่อท่านกานของเขาดูกัน
 เมื่อเกิดขึ้นได้แต่ที่ความเพี้ยนสังฆกรรมอันดีของประชาชน แต่ที่จะมีขึ้น
 ได้ก็เพราะประชาชนแหละ และประชาชนเขานิยมนับถืออำนาจละเป็นศีล
 ธรรมอันดีของเขาขึ้นมาอย่างนี้โดยไม่กระทบกระเทือนถึงความเสียหายแก่บุคคล
 เขาก็ยังทำได้ จะไปบังคับให้เขาเด็กได้อย่างไร ผู้หญิงชยาก็จะขอเป็น
 ภิกษุณีขึ้นมาจะไปบังคับเขาอย่างไร นักเป็นตออย่างอย่างที่ท่านสมาชิกเมื่อ
 กันได้พูดมาแล้ว ครอบคลุมไปไม่ถึง เพราะเหตุที่สำคัญในรัฐธรรมนูญ
 สนับสนุนนิกายซึ่งมีอิทธิพลในประเทศไทยได้ขอยกกฎหมายมา และเมื่อเรา
 สนับสนุนโดยท่านเองนี้ ความแตกแยกก็เกิดขึ้นก็ตามไปทั้งในหมู่ประชาชน
 เกิดเป็นสงครามศาสนาขึ้น ซึ่งไม่เคยมีมาเลย ในสงครามศาสนาจะมันได้
 เพราะรัฐธรรมนูญนั้น

๑๐.๑๖ น.

ม.จ. สัทธพิท กฤดากร : ชาวเราไม่เป็นการมาชิกพรรค
 ชาวเราไม่ใคร เพราะฉะนั้นชาวเราไม่เข้ากับใคร ชาวเราไม่คิดธรรมและ
 ก็อธิบายยังว่าในเรื่องจิตใจแล้วเราจึงคบกันไม่ได้ เพราะฉะนั้นในการที่เรา
 จะสนับสนุนนิกายนี้ ชาวเราไม่เห็นด้วย เพราะว่าชาวเราเห็นว่าเป็นอย่าง

ที่เราจะต้องป้องกันดีกว่า ใครจะมีนิกายอย่างไรก็ไม่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยแล้วเราก็ต้องปล่อยเขา ที่เราว่าเมื่อมีนิกายมากจะเกิดยุ่งกันนั้น ข้าพเจ้าขอให้ท่านดูประวัติศาสตร์ในการบังคับนิกายนั้น ข้าพเจ้าเห็นเป็นการตรงกันข้ามว่าในการวัดเราบังคับศาสนานั้นแหละเป็นการทำให้เกิดการยุ่งกับเกิดบรรวชาพันกันใหญ่โตไปด้วยเหตุเรื่องนิกายบทโตมการบังคับกันและที่ท่าน มหา เลขม ฯ ได้ว่าที่มีนิกายมากนั้นเป็นอย่างไร ข้าพเจ้าว่าไม่เป็นอย่างไร อย่างในอเมริกาเขาก็มีตั้งร้อย เขาก็อยู่กับค้อยความสงบเรียบร้อย และที่ว่าในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษนั้นเขามีพระราชาบัญญัติบังคับนิกายนั้นข้าพเจ้าว่าไม่ใช่ความจริง เป็นแต่เพียงจารีตประเพณีของตนในนิกายที่ถือเอาเป็น

แต่เขาก็ไม่ได้ห้าม อย่างในโรงเรียนอื่น ๆ เขาก็มีนิกายอย่างนิกายของเขา ข้าพเจ้าเห็นว่าการบังคับศาสนานั้นเป็นของสำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้เป็นไปตามร่างของกรรมาธิการที่ร่างมา

พระยาสาริกพงศัชรรมพิลาส : ข้าพเจ้าสงสัยที่พูดกันจนออกประเด็นอย่างที่ดีมาอีกคนหนึ่งพูดแต่ວ່ານิกายศาสตร์ที่คัดออกนอกรวมในวัดแรก

ประธานสภากรรมาธิการ : วรรคสองที่พูดนั้นอยู่ในวรรคสอง

พระยาสาริกพงศัชรรมพิลาส : อยู่ในวรรคแรกซึ่งการแปรญัตติไม่ได้คิดไปแต่ด้วยเวลา และที่พูดสำหรับในวรรคสองนั้นก็ไม่มีประโยชน์อะไรเพราะเหตุว่าวรรคสองเราบริบรองสิทธิเสรีภาพให้กระชับแน่น เพราะฉะนั้นถ้าเราจะคิดวรรคสองออกก็ไม่มีความประโยชน์อะไร มีไว้กับอะไร เพราะฉะนั้นขอให้พิจารณาเพื่อให้รีบกันเถา

นายชวลิต อภัยวงศ์ : เรื่องนี้คงฟังกันมานานแล้วข้าพเจ้าขอให้ลงมติ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีผู้ใดขออภิปรายต่อไป
เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้งดมติ ผู้ใดเห็นว่าการจะตัดข้อความในวรรคหน้าออก
ไปรศ. ๓๕ ขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๔ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดไม่เห็นด้วยก็ขอให้งดไปตาม
ร่างของกรรมาธิการ ไปรศ. ๓๕ ขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๓๗ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าไม่คัด ต่อไป
นายเทพ ขอบศักดิ์ว่า “ในวรรคก่อน” ออก

นายเทพ โชติบุษิต : ข้าพเจ้าขอให้กรรมาธิการแจ้งว่าจะยอม
ตัดหรือไม่ ถ้ากรรมาธิการไม่ยอมข้าพเจ้าก็ขอถอน

หลวงประกอบนิติสาร : (กรรมาธิการ) เหตุที่กรรมาธิการ
ตัดได้คำว่า “ในวรรคก่อน” คือต้องการที่จะท้าวความไปถึงวรรคที่ได้กล่าว
มาแล้ว และในการเขียนก็ได้ทำของนทุกมาตรา ทำให้รู้ว่ามีมาจนถึงไหน
ไม่ใช่ว่าถึงกล่าวก็ยังไม่เขียนว่ารัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่คิดใจเป็นอันว่าผ่านไป
มาตราทั้งหมดแล้วไป มาตรา ๒๗

เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ : “มาตรา ๒๗ บุคคลจะไม่ต้อง
รับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น
บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนัก
กว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” มาตรา
นี้มีผู้แปรญัตติ ๔ นาย นายเกษม บุญศรี นายจง ใจภักดิ์ นายเทพ โชติ
บุษิต จุฬประเสริฐ ศุภมาศ

LIRT

นายเกษม บุญศรี : ที่ข้าพเจ้าขอคัดออกเพราะเหตุว่ากฎหมาย
มีอยู่แล้วในกฎหมายอาญาเข้ามาเวียนซ้ำไม่ได้ประโยชน์อะไรออกไปอีกแล้ว
เพราะฉะนั้นจึงขอให้คัดออก

พระยาอรรถการวิสิณพนธ์ : (กรรมการ) มาตรานี้เป็นดีที่
เสรีภาพอันสำคัญที่สุดของประชาชนชาวไทย กล่าวคือว่าเราได้บัญญัติไว้ว่า
ผู้รับอาญาต้องเมื่อใดกระทำการ อันกฎหมายบัญญัติว่ามีความผิด อันใด
ออกกฎหมายย้อนหลัง เป็นต้นว่าออกกฎหมายขึ้นตั้งโทษการกระทำแล้ว
มาซึ่งไม่เป็นผิดแต่ไม่ได้ นี่เป็นหลักสำคัญซึ่งประชาชนชาวไทยทุกๆคนมา
พิจารณาเห็นว่าถ้าคิดมาความจะทำให้รัฐธรรมนุญนี้เสียรูปไปหมดก็เลย
ที่ท่านว่าให้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้จริงกรรมการรับแต่
เป็นประมวลกฎหมายอาญา การตั้งไข่ง่าย แต่ใช้โดยวิธีออกพระราชบัญญัติ
ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นหลักที่แน่นอนควรตรึงไว้เป็นสิทธิเสรีภาพของ
คนที่รับโทษ กฎหมายไม่ได้บัญญัติเป็นความผิดใครจะแก้ก็แก้ยากถ้าแก้
แก้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการแก้ยากกว่ากฎหมาย

นายเกษม บุญศรี : ที่กรรมการชี้แจงไม่มีผลพิเศษอะไรนอก
จากแก้ยากก็ง่าย แล้วกฎหมายอาญาใช้มากก็ใช้พรวนเวียนรัฐธรรมนุญ
ก็ให้หลักการอย่างนี้ก็ไม่เคยได้แก้รัฐธรรมนูญทุกขณะก็ไม่เคยมีมาเข้ามา
บัญญัตินี้ ไม่มีผลอะไรนอกจากเพิ่มจำนวนมาตรารัฐธรรมนูญให้มากขึ้น

ขุนประเสริฐศุภมาตรา : การที่บัญญัติไว้ในที่นี้มีผลต่อการ
หนึ่ง นอกจากกรรมการกล่าวไว้คือว่าอำนาจที่ความในรัฐธรรมนูญอยู่ที่
คณะกรรมการตุลาการถ้าเขียนไว้เช่นนี้แล้ว มีคดีเกิดขึ้นมีความผิดหนึ่งซึ่ง
ว่าเป็นปัญหาในรัฐธรรมนูญ ก็คดีเรื่องนี้ที่จะจะไปตามศาลซึ่งผ่านคณะ
กรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญเสียก่อนที่จะตั้งปัญหาว่าขึ้นหลังหรือ ไม่ขึ้น
หลังอันสำคัญมากเกิดขึ้นจริง ๆ ผลกระทบกระเทือน ข้าพเจ้าจึงได้ในฐานะ
หน้าที่อันถึงซึ่งหลังด้วยความเข้าใจตรงกับคณะกรรมการที่คดีไป ถ้าไม่

ทรงกับคณะกรรมการข้าราชการก็คิดว่าคู่ความจะมีคดีมาให้ตัดสิน ในคณะกรรมการตุลาการ หรือศาลเองให้ส่งคดีมาให้คณะกรรมการตุลาการตัดสินเสียก่อนซึ่งข้าพเจ้าแน่ใจว่าไม่มีประเด็นใดเลยที่สำคัญ ข้าพเจ้าเห็นด้วยว่าควรมีในรัฐธรรมนูญ

นายเกษม บุญศรี : ท่านสมาชิกอภิปรายข้าพเจ้าเข้าใจและเห็นประโยชน์เพิ่มจากกรรมาธิการอภิปราย ข้าพเจ้าขอถอน

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เรื่องนี้ผู้แปรญัตติขอถอนเมื่อไม่มีผู้ใดคัดค้านก็เป็นอันให้ถอนไป

นายจง ใจภักดี : ข้าพเจ้าไม่ใช่ขอคัดแต่ขอเติมในมาตรา ๒๘ นั้นที่ตามกรรมาธิการร่างไว้ว่าแท้จริงข้าพเจ้าเห็นด้วยแต่ว่ารู้สึกอึดอัดใจไม่ชัดเจนคือท่านบอกว่าคุณจะต้องไม่รับโทษอาญา โดยการชญาเงินแต่จะได้ทำผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้วตามความคิดแล้วนั้นแน่นอนข้าพเจ้าได้ว่าโดยการออกกฎหมายย้อนหลัง ที่ท่านได้บัญญัติอย่างไรขอให้ท่านกรรมาธิการชี้แจงด้วยเพราะว่าข้าพเจ้าไม่เข้าใจเรื่องกฎหมายข้าพเจ้าไม่เข้าใจขอแปรญัตติมาเพื่อขอความเข้าใจกับท่าน

๑๐.๕๑ น.

พระยาอรรถการวิวัฒน์พันธ์ (กรรมาธิการ) : ความเข้าใจที่เป็นคือท่านสมาชิกผู้มีเกียรติใดก็ตามเมื่อตนเอง คือที่กรรมาธิการเขียนอย่างนี้ก็มีผลอย่างที่ท่านกล่าว คือเขียนว่าบุคคลไม่ต้องรับอาญา เว้นแต่กฎหมายจะมีบัญญัติความผิดในเวลาที่กระทำผิด ก็มีผลว่าภายหลังเกิดมีกฎหมายบัญญัติว่าทำอย่างไรนั้นอย่างไร ถ้าทำก็มีความผิด ผลก็อย่างที่ท่านปรารถนา นี่เป็นวิธีการเท่านั้น กรรมาธิการรับรองว่าเขียนอย่างนี้ก็ได้ผลอย่างที่ท่านว่าโดยแท้จริง

นายง ไรภักดิ์ : เมื่อได้ความว่าข้อความเหมือนกันแล้ว
ข้าพเจ้าขอถอนไม่ติดใจ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ผู้แปรญัตติไม่ติดใจ เป็นอัน
ว่าผ่านไป คือไปนายเทพฯ

นายเทพ โชติณัฐิต : ข้าพเจ้าขอตั้งแต่ว่าโทษที่ถึงแก่
บุคคลระหนักกว่าโทษที่ทำผิดตามกฎหมายได้ข้อออก ทั้งนี้หลักแรกข้าพเจ้า
เห็นด้วย แต่หาหลักหลังที่ว่าโทษที่ถึงแก่บุคคลระหนักกว่าโทษที่ทำผิดมิได้
ข้าพเจ้าเห็นว่าพ้องเพี้ยน แต่อีกหลักที่โทษของกฎหมายอาญาไม่ว่าจะภาค
สมัยไหน เขียนสมัยไหนก็เท่ากัน มีอย่างนั้น ไม่มีกฎหมายเขียนลงโทษ
ครั้งหลังยิ่งกว่าทำผิด ข้าพเจ้าเห็นว่ามันเกินไป ข้าพเจ้าเห็นว่าควรตัด
ถ้าเห็นด้วยก็ตัด ถ้าไม่เห็นด้วยก็ขอถอน

พระยาอรุณการวิชัยพันธ์ (กรมราชการ) : พิจารณาธิการ
เขียนไว้เช่นกรรุดังเป็นความจำเป็นที่จะต้องเขียน เพราะเหตุว่าเมื่อเรา
บัญญัติไม่ได้ลงโทษคนซึ่งกระทำผิดผิด กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่ง
ในขณะการกระทำไม่มีความผิดแต่ด้วย จะมาเขียนกฎหมายให้เป็นความ
ผิดเรวกัห้ามไว้แล้ว และผลจะไม่สมบูรณ์ถ้าเราจะไม่เขียนต่อไปถ้าจะลงโทษ
ได้หนักยิ่งกว่านั้นไม่ได้ เป็นต้นว่าความผิดในขณะนั้นจำคุกเพียง ๓ เดือน
คือไปภายหน้ากฎหมายไปบัญญัติว่าคนที่ทำผิดนั้นลงโทษเช่นเหมือนกัน นั้น
จึงจำเป็นจะต้องได้ประโยชน์ไว้เพื่อให้สมบูรณ์ ทั้งจะไปลงโทษหนักกว่าก็ไม่ได้

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ผู้แปรญัตติไม่ติดใจหรือ

นายเทพ โชติณัฐิต : ไม่ติดใจ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : เมื่อไม่ติดใจ ก็เป็นอันว่า

ให้ผ่านไป

๑๑.๐๐ น.

ขุนประเสริฐศุภมาตวา : เนื่องจากทกกรรมการได้เขียนใ
 นน เป็น กฎหมายชาณา ข้าพเจ้าขอ อาน คำแปร ญัตติของข้าพเจ้าเพื่อเป็น
 ถายถักษณชักรรเสยักษณ ข้าพเจ้าขอแปรญัตติเพิ่มอกรรททงเป็นอรรค
 ทัดอง การ ทบญญัตติกฎหมายให้ใช้ช้อมหองโดยอากฎหมายอย่างใด
 ษยทงทงมีผลใช้ใตักษณฉน ทพระราชชนญญัตตินัน ๆ จะ ตมบรรณ นนเบนดังท
 ะทามใต ใตผลตที่เราเรยักกันอามผลักษณตงนนมชย ๒ นยะ นยะ
 ทงนนเรยักอามผลักษณตงนทกฎหมายที่ประกาศใตักษณใตฉนใตฉนทง แต่ม
 กรนเกา ๆ ทใตเกิดฉนทงนทกถาวนน ซึ่งกรณเรชนนณมผลเรยย ๆ มาจน
 ะทงทงนใตกฎหมายฉนมบใหม่ แตงเกิดศคคานตมยทใตกฎหมายฉนมบใหม่
 เรยักวาทเกยวกับประเคนใตเรองกฎหมายมีผลักษณตงนทหรือ ไม่นนภาษาใตใต
 เรยักวาทเรยักทบไมเร การทราชญรทาดัญญาบางฉนมบนั้นมันไมเรยักใตโดย
 บัจฉนททศฉนคอเนตงกันมาฉน ๆ คชนแรกทบฏบตีไปอยางนั ในคชน
 ใตฉนเรยักตามกฎหมายฉนมบใหม่หรือไม เพราะวาดัญญาทอทุกฉน
 ตามกฎหมายฉนมบเกา ทนผลคตบเกยวกับดัญญาใตฉนทกถาวนน แต่ม
 เกยวกับเรองคณของเรายะเปเลตฉน หรือ ไม่นนออีกอยางทง เรยัก วาชอแมคณ
 บ้าง บ้างคณชอชอง ข้าพเจ้าชยทจะชอศคควาทเรชนนชยวไปคณมไปตงเรอง
 ทวาดัญญาทเรยักทมาทอน คอชอยางเรชดัญญาตงชางไปประเทคฉน ฉนไป
 ใตฉนตามมี แตดัญญาทตงคอเนตงกัน ๕ บ แตงเมอกฎหมายไมให้ตงเร
 ไปใตฉน ชางทตงให้คณฉนททตแตงเรยักกันไมใต เป็นผลเรยักเรยักชยค
 แตงกฎหมายมีผลออกก็ใตไมใต มาคตบเกยวกันเรชนนแตง ข้าพเจ้าใ
 ครอบคตบารกฎหมายททานเป็นฎกฎหมายคชยใตฉน ๒ ทาน เรองกฎหมาย
 ฝางตงชคคณมปรนกัน คตบเกยวกัน ฉนสำหรับคตบารชงทานใตชยคใตฉน
 ๑๒ - ๑๒ ชย ข้าพเจ้าวามัญตาชองผลักษณตงนทไมชงหยอณคณอากฎหมาย
 ษาญาเรย ถ้าหากวามผลักษณตงนทของกฎหมายษาญามอยางไร บัญหา

กฎหมายย้อนหลังในทางแพ่งก็ตามเหมือนกัน แล้วกฎหมายในสมัยนั้นก็
จะเกี่ยวกับเศรษฐกิจด้วย ข้าพเจ้าจึงเต็มใจมาให้ถึงเรื่องกฎหมายแพ่ง
ได้เหมือนกัน

หลวงประกอบนิติสาร (กรมราชการ) : ในเรื่องย้อนหลังของ
กฎหมายแพ่งนี้ กรมราชการได้รองช่วยคุณหนักหนาเหมือนกันแล้ว ข้าพเจ้า
ขอรับสารภาพว่าข้าพเจ้าเองก็ต้องยอมแพ้กรมราชการส่วนมาก ด้วยเหตุผล
ดังนี้ ข้าพเจ้าเองเต็มใจเมื่อครั้งอุทิศราชการข้าพเจ้าได้ต่อสู้กับรัฐบาลในเรื่อง
กฎหมายค่าค่าไถ่เกินควรซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการผิดหลักกฎหมายในการที่ไม่
ออกกฎหมายว่าด้วยสัญญาที่เขาทำกันแล้วไปเปลี่ยนแปลงแก้ไขเป็นกฎหมายย้อน
หลัง แต่ไม่ใช่ความเห็นข้าพเจ้าจะผิด แต่ว่าในหลักทั่วไปท่านไปออกกฎหมาย
แพ่งย้อนหลังแล้วเกิดขึ้นความมากมาย กฎหมายแพ่งไม่ได้ร่างไว้ ให้แต่ว่า
ออกย้อนหลังไม่ได้ ท่านเองก็เป็นนักเขียนกฎหมายรุ่นเดียวกับกับข้าพเจ้า
แต่ท่านอาจารย์กั้นงอยู่ท่าน ท่านจำได้ว่าสัญญาใดเมื่อขณะทำอยู่แม้สัญญา
จะถูกต้องตามกฎหมาย แต่ภายหลังวัตถุประสงค์นั้นกลายเป็นผิดกฎหมาย
ขึ้นมาสัญญาเหล่านี้ก็มากเหมือนกัน และกฎหมายในบางกรณีมีผลย้อนหลัง
ได้ ท่านก็คิดง่าย ๆ ว่าท่านทำสัญญากับชนต่างประเทศทำสัญญากันไว้เกิด
สงครามขึ้นมาสัญญานั้นก็ไม่มีบังคับได้ เพราะวัตถุประสงค์กลายเป็นผิด
กฎหมาย เป็นการค้ากับชนชาติศัตรู เพราะฉะนั้นก็พิจารณาว่าในกรณี
ใดบ้างที่ควรและไม่ควรออกกฎหมายย้อนหลัง โดยเฉพาะสมมุติว่าท่านทำ
สัญญาซื้อขายข้าวไว้ในที่นี้ ต่อมาเกิดสงครามเกิดข้าวขาดหากแพ่งก็เป็น
การสมมุติที่รัฐบาลจะออกกฎหมายหยุดการซื้อขายข้าว คอคนซื้อข้าวเอามา
แจกจ่ายกับประชาชนนั้นด้วย นั่นเป็นกรณีที่ควรทำ กฎหมายบางฉบับเช่น
ด้วยการเงินกฎหมายภาษีอากร หรืออะไรเหล่านี้ ในบางกรณีจำเป็นออก
ย้อนหลังเหมือนกัน แต่ข้าพเจ้าไม่เห็นจะต้องยกกรณีว่า เพราะมากมายเหตุ
จะพิจารณา เมื่อเป็นเช่นนั้นทางแพ่งที่เป็นหลักประกันในรัฐบาลเทียบเท่า

LIRT

ชาวนาแล้วมันเกิดขึ้นตรงๆไม่ใช่ว่าเหมือนชาวนา ในอาญาเราต้องการให้
 ดิจิทัลเร็วภาพแก่บุคคล เพราะเขาจะถามว่าในขณะที่เขาทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเขาแ
 ใจว่าเขาไม่ทำทุจริต เขาก็ยอมมีเสรีภาพที่จะทำได้ เพราะในหลักกฎหมาย
 ชาวนาท่านอย่าถามว่าทำไปไม่ได้ต้องการเจตนาทุจริต ก็ในเมื่อขณะกระทำ
 เขาไม่มีเจตนาทุจริต ก็จะต้องทุจริตที่หลังจะเป็นการล้มชื้อในทางเสรีภาพ
 แต่ส่วนทางแพ่งเกี่ยวกับเสรีภาพในบางคราวจะต้องออกกฎหมายเป็นกฎหมาย
 สถานการณ์ดังที่ข้าพเจ้ายกตัวอย่างในเรื่องทำสัญญาซื้อขายข้าวเป็นต้น เพื่อ
 ประโยชน์ส่วนรวมก็จำเป็นจะต้องคดีสิทธิของกันนั้นลงไป เพื่อคุ้มครอง
 ประชาชนส่วนใหญ่ ถ้าเขียนอย่างนั้นแล้วจะเกิดผลเสียหายได้มากมายหลาย
 ประการ ธรรมดาการจึงได้พิจารณาครอบคลุมแล้ว และข้าพเจ้าก็ยอมรับว่า
 ที่แรกข้าพเจ้าก็ผู้กรรมาธิการอย่างใหญ่โตเหมือนกัน ในที่สุดก็ยอมแพ้
 กรรมาธิการส่วนมากด้วยเหตุผล

ขุนประเสริฐสุภมาตธา : ที่กรรมาธิการรณรงค์นั้นในด้าน
 ความสำคัญ ของกฎหมายอาญาว่าต้องอาศัยเจตนา ทุจริต หรือว่าโทษหนัก
 กว่าทางแพ่ง แต่ที่ข้าพเจ้าอธิบายไปนั้นในด้านกรพิจารณาความสำคัญว่า
 อะไรเป็นผลย้อนหลังนั้นไม่ใช่ของวิได้ง่าย ๆ เหมือนอย่างว่ากฎหมายมีบัญญัติ
 ออกมา คำว่ากฎหมายอาญาก็ กฎหมายแพ่งก็ ไม่ใช่มีนักตราเดียวกับที่
 ออกมา ข้าพเจ้าจะยกตัวอย่างความยากของกฎหมายอาญาให้เห็นเสียก่อน
 เช่นคำว่าโทษหนักโทษเบา เพราะคำนี้เขาจะมีปัญหาว่า อย่างไรเป็นโทษ
 หนัก และอย่างไรเป็นโทษเบา เพราะว่ากฎหมายอาญามักนับค่าแต่ละคนสูง
 ดำหรับความผิด เช่นว่ากฎหมายเดิมมีบทค่า ๒ ปี คนสูง ๑๕ ปี กฎหมาย
 ฉบับใหม่ออกมาว่าอย่างต่ำ ๓ ปี อย่างสูง ๑๐ ปี ค่าอยู่ข้างหนึ่ง สูงอยู่ข้าง
 หนึ่งนั้นเป็นปัญหากฎหมาย ซึ่งข้าพเจ้าจะไม่เถียงในที่นี้ เพื่อให้เห็นความ
 สำคัญในวิธีพิจารณายาก แต่สำหรับกฎหมายแพ่งแล้วยากกว่ากันหลายเท่า
 ในวิธีพิจารณาข้าพเจ้าจึงบอกของท่านผู้ของกฎหมายอยู่ที่คนหนึ่งเคยแยก ๑๗

อย่าง ที่ข้าพเจ้าจะยกตัวอย่างทวงรอกในบัญชีนี้ ที่ผมมีค่ามีกฎหมาย
 กับภรรยาเรื่องเงินตราแลกเปลี่ยนธนาคารเป็นต้น ข้อที่สามผมก็จะ
 บอกว่าให้คิดตาม อัตรามาตรฐานหรืออะไรที่เป็นอยู่ในปีก่อนหน้าผมเป็นต้น
 จะเริ่มนับหนี้ระดับบัญชีนี้ คือจะเอาตราแลกเปลี่ยนที่มีอยู่ในตลาดกับ
 อัตราแลกเปลี่ยนในตลาดกับก่อนก็ยังไม่สามเข้ามาในกฎหมายใหม่ ถ้าจะคิด
 หาหนี้ของเงินตราจะต้องเห็นจำนวนที่ ๒ หลังจากออกกฎหมายเรื่องภาษี
 ธุรกรรมเงินตราแลกเปลี่ยนนี้ เพราะเหตุว่าตราแลกเปลี่ยนที่เป็นมาตรฐาน
 มิไม่ได้ตามกฎหมาย นั่นหนึ่งก่อน ที่ผมมีค่าในบัญชีก่อนนั้นเมื่อตรา
 แลกเปลี่ยนของธนาคารนั้นหรืออะไรที่ออกมาก็ยังตามกฎหมาย ผมมีค่า
 หนึ่งให้เท่ากับ ๔๐ บาท ผมมีค่าเจ้าหน้าที่จะถือตามอัตราตาม
 กฎหมายนี้ให้คิดเก็บกับธนาคาร ธนาคารจะดูว่าอัตราแลกเปลี่ยนนั้น
 หนึ่งเขาจะเอาบัญชีอย่างไร อย่างนี้เป็นต้น ข้าพเจ้าเห็นว่ามันยังยากจะ
 ได้บันทึกสองอันยังไปเสียกว่าโทษเขาโทษหนักที่ตัดบันทึกได้สองอันในกฎ
 หมาย และโดยเหตุนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าความสำคัญในสมัยนี้สัญญาแห่งบางฉบับ
 ก็พูดในหลักเศรษฐกิจสำคัญอย่างมากมายว่าในปัจจุบันนี้ถ้าพูดกันอัตรา
 ธรรมมาสัญญาระหว่างบริษัทใหญ่ ๆ ๑๐ - ๑๐ ล้านเหรียญอะไรมีผลย้อนหลัง
 หรือไม่มีย้อนหลัง ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะนำมาตรฐานการตุลาการโดยวิธี
 ฎีกาในรัฐธรรมนูญนี้เองเพื่อทำความเข้าใจเสียก่อนว่ามีผลย้อนหลังหรือ
 มี ในสมัยที่ประเทศเรามีการค้าขายเด็กน้อยขึ้นโรงขึ้นศาลขึ้นคดีอย่างมาก
 ๑๐ - ๒๐๐ บาท เคยวันสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศบางรายอาจจะเป็น
 ๑ ล้านบาท แล้วต่อไป ๑๐ ล้านบาททุก ๆ เดือนก็ได้ เพราะว่ากรรมราค
 กงทำสัญญาพูดด้วยโทรศัพท์ก็ได้เรือบินขนส่งก็ได้ บางทีความผันผวน
 ของเงินเราจะเห็นได้จากงบประมาณ ความสำคัญของเงินตราจะทำให้ความ
 มจมาให้เกิดแก่ประเทศชาติได้เหมือนกัน ส่วนความในอาญาเกี่ยวกับความ
 งบประมาณ แต่ส่วนเศรษฐกิจก็เป็นเรื่องเศรษฐกิจเกี่ยวกับประเทศ

องค์การของรัฐหรืออะไรต่างๆ (เจตนาเราจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องปรายมาแล้ว
ว่าเป็นความกัมกับต่างประเทศเสมอ ข้าพเจ้าจะชกติดอกอย่างให้เห็นว่าคดีนี้
เหตุอาจเกิดขึ้น เป็นกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยไม่อันความ
แต่ความสำคัญข้าพเจ้าเห็นว่าเท่ากันจึงอยากจะให้มันอยู่ในที่นี้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : พระยาศรีธรรมราช

พระยาศรีธรรมราช : ข้าพเจ้าคิดว่าอธิบายกันมาพอแล้ว

ขอเสนอให้ลงมติ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้เสนอให้ลงมติแล้ว ไม่มี

ผู้จะเสนออภิปรายต่อไป ข้าพเจ้าจะเสนอให้ลงมติ ผู้ใดเห็นว่าควรเพิ่มข้อ
วรรคหนึ่งตามผู้แปรญัตติ โปรดชี้มือขึ้น

มีสมาชิกรู้มือ ๔ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดไม่เห็นด้วย โปรดชี้มือขึ้น

มีสมาชิกรู้มือ ๑๗ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ที่เห็นว่าควรเพิ่ม ๔ เดียง

ไม่เห็นด้วย ๑๗ เดียง เป็นอันไม่เพิ่มมาตรา ๒๗

นายหยุด แสงอุทัย เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มาตรา

๒๗ เนื่องจากมีข้อเสนอของพระชัยบัญชา ซึ่งกรรมาธิการเห็นชอบด้วย

กรรมาธิการจึงขอแก้วรรค ๓ ผสมข้ออ้างวรรคแรกก่อน มาตรา ๒๗ ในคดี

อาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด วรรค ๒

ก่อนที่จะมีคำพิพากษานั้นถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฎิบัติ

ด้วยบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ วรรค ๓ คำขอประกันผู้ต้องหา

หรือจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณา หลังคำว่า "จะต้องได้รับ

การพิจารณา" ขอโปรดจำคำดังนี้ "และจะเรียกประกันคนเกินควรชดถวนัน

มิได้" นั้นอันต่อ ทารไม่ให้ประกันซึ่งอาศัยเหตุบัญญัติได้โดยนเฉพาะใน

กฎหมาย และจะต้องเจ้าเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

LIRT

บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำกัดข้อมมัติที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร ตาม
ข้อข้างวรรค ๓ อีกครั้งหนึ่ง คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
จะต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกประกันคืนจนครบถ้วนมิได้ การ
ไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุที่มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้อง
แจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

พระชัยปัญญา : กระผมพอใจแล้ว เพราะว่าตกลงกับความ
ประสงค์ที่กระผมแปรญัตติไว้

นายเกษม บุญศรี : กระผมขอถอน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : มาตรา ๒๗ ที่มีผู้ขอแปรญัตติ
ขอตัดคืนในข้อขอลงแล้ว เป็นอันว่าผ่านไปไม่ติด คือไปนายจง ใจภักดิ์

นายจง ใจภักดิ์ : ความจริงมาตรา ๒๗ นั้นกรมราชการเขียน
มาจนข้าพเจ้าก็เห็นด้วย และที่จริงเมื่อข่างลงแล้วข้าพเจ้าไม่เคยผ่าน
มหาวิทยาลัยให้โทษมาบ้างจริง แต่ได้รับคำตำหนิจากท่านที่ผ่านมาแล้ว ต้อง
รู้สึกหนักอึ้งมากเหลือเกิน และรู้สึกเห็นใจผู้ที่อยู่ในนั้น เพราะฉะนั้นจึงเห็น
ว่าควรจะเพิ่มเติมอะไร นิดหน่อยเมื่อเราเคราะห์ร้ายต้องไปอยู่ในที่นั้นเมื่อไร
ก็ไม่รู้ อยากรจะขอเพิ่มเติมต่อไปดังนี้ คือมาตรา ๒๗ ขอเพิ่มข้อความใน
บรรทัดวรรคสุดท้ายว่า และห้ามเด็ดขาดมิให้ทรมาน หรือทรมาน ซึ่งผู้
แก่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องหาของไทยด้วยประการใดๆ และขอเพิ่มเติมแก้ไขวรรคที่ ๗
ว่าดังนี้ บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือจำกมข้อมได้รับการเยี่ยม หรือการใช้เครื่อง
อุปโภคบริโภค ยารักษาโรค หรือใช้แพทย์ของตนได้ตามสมควร เหตุผล
ที่กรมราชการอภิปรายเมื่อก่อนก็พอสมควรฟังได้ และอยากจะฟังความเห็น
ของกรมราชการว่าจะได้ไปได้หรือไม่ หรือจะไม่ควร มีเหตุผลกันอย่างไร

หลวงประภอบนิตสาร กรมราชการ : เเรื่องห้ามไม่ให้ทรมาน
หรือเรื่องทรมานเป็นหลักในเรื่องเสรีภาพแห่งร่างกายอยู่แล้ว ถ้าเขาทำผิด
นับว่าผิดตามรัฐธรรมนูญแล้ว ดังนั้นในเรื่องที่จะให้ได้รับการเยี่ยมเยี่ยม

บัญญัติอยู่แล้ว ส่วนที่จะให้ใครเครื่องอุปโภคและบริโภค หรือยารักษาโรค หรืออะไรแพทย์ของตนเองได้นั้น กรมราชการเห็นว่าเป็นการฟุ่มเฟือยเกินไป เพราะเคยจนกว่าหาว่าผู้ต้องหาหรือต้องคุมขังต้องการกินเลี้ยง ดังอาหารจาก ห้อยเทียนเหลาไป ผู้คุมก็ต้องยอม เดียวกันใหญ่ แล้วความเป็นระเบียบเรียบร้อยก็ไม่มี ดูเป็นการฟุ่มเฟือยเกินไป

นายจง ใจภักดี : ความจริงข้าพเจ้าไม่ได้หมายถึงให้ไปตั้ง อาหารจากห้อยเทียนเหลามาได้หรือออก เพราะว่ามีผู้ต้องหาหรือผู้ถูกคุมขังบางคน เราเป็นแขก ดิฉันก็ไม่มักมีข้าวแถมรับประทาน กระผมหมายถึงว่าตาม สัมภว คือแล้วแต่ผู้บังคับบัญชาเรือนจำจะพิจารณาได้ แต่ก็ได้แต่ท่าน กรมราชการจะพิจารณา คือแก้ข้อนี้แล้วก็จะได้ประโยชน์

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ กรมราชการ : ที่ท่านสมารักษ์ผู้ เกียรติเสนอแก่นักรู้สึกว่าเป็นของดีเหมือนกัน แต่จำนนควรจะเขียนไว้ใน กฎหมายราชทัณฑ์มากกว่าเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุว่าเขียนไว้ใน รัฐธรรมนูญก็ควรเขียนแต่หลักใหญ่ ๆ เท่านั้น ส่วนเรื่องอาหารการกิน ควร เขียนไว้ในกฎหมายราชทัณฑ์มากกว่า

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรมราชการเห็นว่าควรจะอยู่ใน กฎหมายราชทัณฑ์ เพราะว่าเป็นเรื่องปลีกย่อย

นายจง ใจภักดี : ยอมตามกรมราชการว่า

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้เบรญชิตไม่คิดใจแต่ผู้ผ่าน

นายเทพ ชาติคหวรรค ๒

๑๑.๒๐ น.

นายเทพ ชาติคหวรรค ๒ : ข้าพเจ้าขอคัดวรรค ๒ ของมาตราออก ที่วรรคที่ห้าคือว่า ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแล้วจึงนำบุคคลใดได้

กระทำคามผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำคามผิดมิได้” ข้า-
พเจ้าสงสัยว่าทางทำนกรมาราชการจะเอาอะไรไปคิดว่าผู้กระทำผิดแล้วไปปฏิบัติ
อย่างหนึ่ง ผู้ปฏิบัติก่อนกระทำคามผิดอีกอย่างหนึ่ง ขออธิบายข้าพเจ้า
ไม่เข้าใจ

พระยาอรรถการีย์สุนทร (กรมการ) : การปฏิบัติ
ระหว่างที่ศาลยังไม่ได้ตัดสินว่ากระทำผิดกับผู้ที่ศาลตัดสินแล้วก็ได้แยกแยะได้
ในกฎหมายราชทัณฑ์กฎกระทรวงก็ได้ รัฐธรรมนูญเขียนไว้ก็เพื่อคุ้มครอง
ให้กระชั้นแน่นขนัด ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏเคยได้ยินว่าผู้ต้องหามาง
กรณีเขาทำรุนแรงมาก เราไม่ต้องการทำเช่นนั้น การที่ศาลตัดสินก็ยังคง
เสียก่อนว่าเขากระทำผิดแล้วกระทำความรุนแรงแก่เขาไม่สมควรหัดถ้อยนั้นเป็นหลักอัน
สำคัญอันหนึ่งซึ่งเราควรจะให้สิทธิเสรีภาพไว้จึงควรจะได้รัฐธรรมนูญ
บัญญัติด้วย

นายเทพ โชติณัฐ : ถ้าหากว่าเป็นคดีที่ทางกรมาราชการลง
กัหมายความว่าท่านยกเขาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์เข้ามาอีกมาตราหนึ่งไว้ใน
รัฐธรรมนูญ ถ้าเป็นเช่นนั้นข้าพเจ้าเข้าใจว่าก็คงจะไม่ได้ส่งประสงค์ที่เรา
จะเขียนเช่นนั้น เพราะเหตุว่ากฎหมายราชทัณฑ์เป็นกฎหมายไม่ตายตัวนัก
คืออย่างน้อยให้อ่านาผู้บัญชาเรือนจำหรือผู้ตั้งเรือนจำ ถึงแม้ไม่ต้อง
คำพิพากษาแต่ไปทำผิดในเรือนจำก็ทำได้ เราจะเขียนทำไมเขียนแล้วก็ปฏิบัติ
ไม่ได้ ข้าพเจ้าเห็นด้วยถ้าปฏิบัติอย่างนั้นได้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ สุดท้าย
ก็ทำไม่ได้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์มีมากข้าพเจ้าเป็นห่วงอย่างนั้น

หลวงประกอบนิติสาร (กรมการ) : ในหมวดหลักประกัน
เสรีภาพของข้าราชการนั้นขอท่านสมาชิกได้โปรดเข้าใจว่า เราเขียนหลักวา
ดังนี้คืออะไรที่ควรจะเป็นหลักประกันเสรีภาพของประชาชน เราเขียนเอา
ใจไม่ใช่เป็นรายละเอียด ถ้าเราจะเขียนเป็นรายละเอียดเราก็ไม่ได้ ความ
ที่ทางกรมาราชการขอร้อง ๗ ข้อข้างมาครั้งแรกว่าคามจริงก็เป็นเรื่อง

หลักของกฎหมายราชทัณฑ์นั่นเอง หมายความว่าเราเอาหลักเหล่านั้น
 เราไม่ได้เอารายละเอียดคือรัฐธรรมนูญวางหลักคือข้อ ไปการ เขียนกฎหมาย
 การแก้ไข การยกเลิกกฎหมายจะต้องคำนึงถึงรัฐธรรมนูญ ถ้าเป็นการขัดต่อ
 รัฐธรรมนูญใช้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราวางหลักไม่ให้อุปัติคือผู้ต้องหา
 ที่ศาลยังไม่ได้พิพากษาให้ลงทัณฑ์ในฐานะเหมือนกับที่เขากระทำผิดแล้ว ถ้า
 เราไม่ให้หลักประกันไว้ก็อาจจะไปแก้กฎหมายว่า ผู้ต้องหาที่ศาลตัดสิน
 พิพากษาแล้วให้ใช้งานอย่างคนที่ถูกคำพิพากษาได้ นั่นจะเป็นหนทางให้รักกรม
 กับที่เรารังเกียจฐานว่ายังไม่ได้กระทำความผิด ข้าพเจ้าจะอธิบายก็ด้วย
 ง่าย ๆ โดยเหตุที่เวลาดำเนินการปฏิบัติทางราชการหละหลวมเหลือเกิน คนที่ไป
 ต้องจริงในเรือนจำเขาไปใช้ ข้อโทษต้องห้ามดังตบปรก คือไปหาบอจจะ
 หรือทำงานอะไรหนัก ๆ เช่นขุดดินอะไรทำอะไรทำงานของเขยงกับนักโทษที่ได้ถูก
 ตัดดินแล้วโดยเด็ดขาดคือใช้เหมือนกัน นั่นเป็นการไม่สมควร โดยเหตุที่เรา
 ต้องดำเนินฐานไว้ก่อนว่าคนที่ศาลยังไม่ได้พิพากษา ก็ยังไม่รู้ว่ากระทำความ
 ผิดก็ต้องถือว่าเขายังเป็นคนบริสุทธิ์ ถึงจะถูกขังนานเท่าไร ศาลสูงสุด ตัดท้าย
 คือศาลฎีกาก็จะตัดสิน เมื่อตัดสินแล้วถ้าไม่มีโทษ ผู้ต้องหาที่ไม่ควรจะมี
 บาบเครวหะ ไม่ควรจะไปทำงานในสิ่งที่ไม่ควรจะทำ

นายเทพ โชคินนิต : ข้าพเจ้ายังไม่เห็นด้วย ที่ท่านอธิบดีรายงาน
 ควรจะเขียนเป็นหลักประกัน ข้าพเจ้าเห็นด้วย แต่ว่าเป็นหลักที่ปฏิบัติไม่ได้
 และข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่านไปด้อมเอากฎหมายราชทัณฑ์มา คือเอาหลัก
 ราชทัณฑ์มา และตัดท้ายที่ข้าพเจ้าก็ได้อ่านมาแต่ฎีกาหมายราชทัณฑ์
 ถمیمเงิน คือสมมติว่าผู้ต้องหาคนหนึ่งเขาไปเรือนจำไม่ต้องตัดวอนก่อนที่
 จะถูกคำพิพากษา แต่ถ้าหากว่าผู้ต้องหาทำความผิดในเรือนจำแล้ว เป็น
 หน้าที่ของพิชิตและผู้บัญชาการเรือนจำที่จะต้องตัดวอนได้ตามกฎของเขานั้น
 แสดงว่าเขาไม่ต้องโทษที่เท่ากับต้องโทษ เพราะฉะนั้นกฎต่าง ๆ ที่ออกไป
 ก็ไม่น่าประโยชน์ ถึงแม้ว่าเขียนรัฐธรรมนูญอย่างนี้แล้ว ราชทัณฑ์

เกิดแก่กฎหมาย แต่ถึงแก่อย่างไรแต่ใหม่การบังคับบัญชาผู้ต้องหานั้น ขอ
ให้ท่านอย่าลืมว่า ถ้าหากท่านเป็นผู้บังคับบัญชาเรือนจำแล้วท่านจะรู้ว่า
นักโทษนั้นเป็นอย่างไร คือการที่เขาจะต้องได้รับโทษ และในเรื่องที่จะต้อง
ปกครองผู้ต้องหานั้นที่ข้าพเจ้าท่านเช่นนั้นก็คิดว่าจะปฏิบัติไม่ได้

นายอินทร สิงหนคร : ข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติ

มีสมาชิกรับรอง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้แปรญัตติขอตัดคือออกคือมาตรา
๒๗ วรรค ๒ ออกทั้งวรรค ผู้ใดเห็นว่าควรจะตัดความผู้แปรญัตติ โปรด
ยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๒ นาย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดเห็นว่าไม่ควรตัดตามผู้แปร
ญัตติ โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๒๒ นาย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าไม่ตัด ตามที่นายเทพ
ธอแปร วรรค ๑ ขอตัดด้วยหรือไม่

นายเทพ โชติณูชิต : ไม่ไร

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ถ้าไม่ไรอย่างนั้นก็เป็นอันเสร็จ
ไป คือไปรองพระชัยฯ เสร็จไปแล้ว

นายเทพ โชติณูชิต : ข้าพเจ้าจะอภิปรายที่กรรมาธิการนี้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ที่กรรมาธิการเดิมลงไป มาตรา
๒๗ ตามที่กรรมาธิการเดิมตามคำแปรญัตติของพระชัยบัญชา ที่อ้างจะเรียก
หลักประกันฯ อภิปรายได้

นายเทพ โชติณูชิต : ขอนข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยที่จะไปเติมเช่นนั้น
ไม่ไรว่าอยู่ที่ศาลทุกอย่างนั้น อยู่ที่ศาลหรือไม่อยู่ที่ศาลก็คอมมอนเซนส์ซึ่งนั้น คือ
จะเรียกหลักประกันฯ จนเกินควรแก่กรณีได้ ทั้ง ๆ ที่อยู่ที่ศาลก็ยกแก้ด้วยเถิน

LIRT

ข้าพเจ้าตั้งดีว่าเกินควรแก่กรณี เขาจะไรมาอีก แต่เกินควรธรรมดาคน
ต่ำมาก ขอรพณคนหนึ่งเป็นอย่างหนึ่ง อย่าไปเรียนอย่างนักก่า ปล่อยให้
ไปตามเรื่องตามราวดีกว่า ข้าพเจ้ามีความเห็นอย่างนี้

พระยาอรรถการีย์ณพิบูลย์ : ในข้อนี้ คือกรมราชการได้คิด
ตามคำแปรญัตติของสมาชิกผู้หนึ่ง ขอโทษขอขมา ก็คือคุณพระชัย
ก็เต็มเหนืง อันเดิมกรมราชการเห็นว่าน่าจะดี โดยตรวจดูตามรัฐธรรมนูญ
ของต่างประเทศ ก็เกือบทุกประเทศเขาเขียนกันเช่นนั้น แต่กรมราชการ
รู้สึกว่าเป็นควรหรือไม่เกินควรที่จะวินิจฉัยจึงได้ไม่ได้ แต่ภายหลังมีผู้แปร
ญัตติแล้ว กรมราชการก็ใคร่ตรวจอีกทีหนึ่งว่า ให้เรียกมันนั้นจริง แต่ว่า
ถ้าเราจะเขียนไว้ดีกว่าไม่เขียน ถึงอย่างไร ๆ ก็มีกรณีบางกรณีเพื่อปรากฏ
ว่าเรียกเกินสมควร จึงอย่างทำนองว่าวินิจฉัยเกินหรือไม่ มันเหลือมด้า
ถ้าเหลือมด้าเล็กน้อยก็ไม่เป็นไร ถ้าเหลือมด้าเกินก็จะต้องห้าม ตาม
รัฐธรรมนูญซึ่งถ้าห้ามไว้จะมีประโยชน์มากกว่าที่จะไม่ยอมเขียน กรมมา
ชิการจึงยอมรับตามคำแปรญัตติของท่อนสมาชิกที่เสนอขึ้นมา

๑๑.๓๒ น.

นายเกษม บุญศรี : ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรเติมตามคำแปรญัตติ
เมื่อกัน แต่ว่าข้าพเจ้าไม่มีความรู้ทางกฎหมาย ขอจะให้อธิบดีทักท้วง
หนึ่งว่า อย่างข้าพเจ้าถูกจับ ค่าเรียกประกัน ๕๐๐ บาท จะเกินควรหรือไม่เกินควร

พระชัยบัญชา : คำว่าเกินควรหรือไม่เกินควร ความมุ่งหมาย
รูปคดี คือกรณีที่ต้องหา เพราะว่าเคยมีตัวอย่างมาแล้ว บางกรณคดีทรวัย
ศาลสั่งให้เรียกประกันหนึ่งแสนบาท คือหมายถึงรูปคดี ไม่ใช่หมายถึงตัว
บุคคล ความมุ่งหมายเป็นเช่นนั้น

LIRT

นายเทพ โชติณัฐ : ความจริงข้อนี้คนที่เคยผ่านศาลน่าจะทราบ
ว่าอะไรเกินควรหรือไม่เกินควร เรารับกันจริง ๆ คือเราเคยส่งมหลายร้อย
หลายพันเรื่องแล้ว ถ้าเขียนรัฐธรรมนูญอย่างนั้นแล้ว ก็รูปไม่รับอย่างไร
ถ้าใครเขาเห็นรัฐธรรมนูญอย่างนั้นเขายิ่งหาว่าทรงเคร่งขรึม เพราะฉะนั้นขอ
โปรดคดีเด็กที่ เกินควรเป็นไปไม่ได้ คือเป็นการลำบาก ถ้าหากว่าเขียนมี
หลักถาวร มีมาตรฐานซ้ำๆเขาก็ไม่จำ จะพิมพ์เพื่อข้อไหนก็เอา

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (กรรมวิธีการ) : ข้าพเจ้าเห็นว่า
จะเขียนว่าเรียกประกันเกินสมควรไม่ได้เป็นความคิดแน่นอนเหมือนกัน ที่ว่า
เกินสมควรไม่ได้ก็แน่นอน ที่อื่นก็มีว่าห้ามเรียกคอกเบี้ยเกินสมควร ทำไม่
ไม่ทักท้วงในข้อนี้ ส่วนที่ว่าอะไรจะสมควรไม่สมควรก็แล้วแต่กรณี ข้าพเจ้า
เห็นว่าเป็นหลักประกันที่ดี ท่านว่าคดีเด็กน้อยยังปรับตั้งร้อยละร้อยบาท
ส่วนศาลเรียกต้องหมิ่นกึ่งเกินสมควรจำเลยจะอ้างอุกกรรมผิดก็ได้ อะไรเกิด
ที่ศาลโดยไม่จำเป็นแล้วแต่บุคคลในทางอาญาด้วย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้สนับสนุน

นายเทพ โชติณัฐ : ข้าพเจ้าต้องขอคำนกรรมวิธีการ ท่านว่า
คอกเบี้ยเกินสมควร เรากำหนดให้แต่ไม่เกินร้อยละ ๑๕ แต่ไปเป็นร้อยละ ๑๗
คือมี มีกฎหมายอยู่แล้วเกินควรข้อหนึ่ง แต่อีกจากโรงเรียนคือที่ประชุมเห็นว่า
ถ้าหากว่าศาลเกิดตั้งเกินควรขึ้นมาจะทำอย่างไร เอาอะไรไปวัด เอาอะไรไป
ชั่งชั่ง มีอะไรที่แน่นอนที่ใหม่ ไม่มีหลักประกันอื่นแน่

๑๑.๓๖ 11.

พระยาปรีชานฤเบศร์ : ท่านควรยอมเกินสมควรมากกว่า ข้าพเจ้า
ยกตัวอย่างข้าพเจ้ามักฟังเพราะพบบัน หรืออะไรปรับ ๑๒ บาท ฐานลัก โทษ
แล้วปรับ ๑๓ บาทเกิดเหตุแน่ เพราะฉะนั้นยกเหมือนกัน ๑๒ บาทพอแล้ว
ส่วนคดีว่าข้าพเจ้าถูกปรับ ๑๒ บาท ข้าพเจ้าไม่ขอเอาตัวไม่ไปปรับ ๑๒ บาท

LIART

อยู่ที่ปริม ๑๒ บาทเท่านั้น การเรียกประกันไม่ใช่หากำไรให้แก่รัฐอง
หามิได้ ชัยนาคัดเคินหลักคิดเสมอ เรียกประกันเท่าตัวจ่าย ลงโทษตาม
ข้อหา สมมติว่าข้อหาเมื่อแน่นอนแล้วว่าปรับหมั้นหนึ่งเรียกประกันหมั้นหนึ่ง
อย่างสูงสุดพอแล้ว ถ้าเรียกประกันหมั้นหนึ่งบาทก็เกินควร แต่เป็นอย่างไร
แน่ ๆ แล้วศาลเคินเงินไม่ของอย่างนั้น ประกันเพื่อเอาตัวจ่ายมาลงโทษ
ประกันไม่ให้มีเสียเลยเรียกประกันอะไร ๆ เป็นการหากำไร ข้าพเจ้าชวยก
ตัวอย่าง.....

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ศาลหากำไร

พรชยาปรีธานฤเบศร์ : ไม่ใช่ศาลหากำไร อิจิเอาเงินอะไร
หาเงินเข้าพระคลังมาก ๆ อิจิเป็นอิจิ ข้าพเจ้าได้ขานแต่จับใจเหลือเกิน
เป็นหมอลงความมา ๑๒ ปีมาแล้ว สมมติว่าข้าพเจ้าถูกฟ้องเรื่องโทษปรับ
๑๒ บาท ศาลบอกว่าเขาหนึ่งล้าน ถ้าไม่ได้ล้านข้าพเจ้าไม่ปล่อย คือข้าพเจ้า
ก็ไม่รู้จะฟ้องกับใคร แต่มีอันนี้แล้ว สมมติว่าศาลเรียกประกันเกินควรจะไม่
ร้องกับใคร เจ้าคิดศาลอุทธรณ์ฎีกาใจรักไปร้องกับศาลอุทธรณ์ฎีกาได้
อิจิเรื่องเรื่องประกันเกินควรเขามิเหมือนกันที่เขาร้องที่ศาลอุทธรณ์ฎีกาเคยดำริ
มิเหมือนกัน เพราะฉะนั้นข้อที่แก้ว่าถ้าศาลเรียกเกินควรทำอย่างไรไปร้อง
ศาลอุทธรณ์เช่นโทษปรับ ๑๒-เรียกปรับ ๒๐ ไม่ได้

นายอินทร สิงหนคร : ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าหากว่าบรรดาผู้ขึ้นเข้า
ไปนั่งที่พิมพ์เพียงอย่างนั้นอน ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย เราต้องการที่จะทำ
รัฐธรรมนูญให้ด้วยแต่บังคับได้ไม่ใช่เห็นว่ามีน้ำหนักพอแต่บังคับไม่ได้แล้ว
ก็ได้ไปอย่างที่กรมมาจัดการว่าเมื่อกัน ข้าพเจ้าสงสัยเหลือเกิน เราทำรัฐ
ธรรมนูญเพื่อให้ทรงเครื่องจริง ๆ หรือข้าพเจ้าอยากครุ่นว่าอย่างนั้นได้เข้าไปแล้วก็
ไม่จริง ๆ ถ้าเขาไม่ให้หลักประกันเขาบอกอย่างอื่นก็ได้ เราต้องช่วย
เสวยภพประชาชน ช่วยผู้ต้องหากจริง ๆ แต่ได้เข้าไปแล้วไม่มีสาระแต่จะ
เข้าไปทำไม ข้าพเจ้าชวยกมัยด้วยท่านประชาชน ๆ คิดว่าข้าพเจ้าจะลงมติ

ที่จริงไม่ใช่อย่างนั้นขอให้เข้าใจกันตรงนี้ ถ้ามันดำรงไว้ซึ่งมันไม่ใช่อะไรเลย ถ้าได้เข้าไปแล้วเกินควร เราต้องการคนมาลงโทษไม่ใช่ว่าได้เข้าไปแล้ว อย่างทำเช่นเมื่อกัน โทษปรับ ๒๒ บาทแล้วเอา ๑๑ บาทมันเกิน ทำไปไม่เอา ตรงประเด็น คือว่าศาลเห็นว่าจะให้คืนประกันไปจะเป็นผลเสียจะหลบหนี หรือไม่ คำว่าหลักประกันเขาอะไรเป็นหลักประกัน เพราะฉะนั้นอะไร ที่มีเหตุผลที่ว่ามาทางกรรมาธิการก็ ทั้งเจ้าของเรื่องก็ไม่มีใครจะแสดงว่า ควรจะได้ เพราะฉะนั้นขอให้คัดออก ถ้ามีอะไรคงมีก็น่าจะได้ ที่มันไม่มี ประโยชน์ก็ได้ เหตุผลของกรรมาธิการเป็นอย่างนี้

พฤษภาคมกรรมาธิการ (กรรมาธิการ) : ในข้อที่สามาก ผู้เกี่ยวข้องต่างหากจะได้เข้าไปจะเป็นการรัก จะเป็นกรรมาธิการอะไร จะ ไม่มีตัวอย่างอย่างนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรจะกวดอยู่ ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้ว รัฐธรรมนูญเกือบทุกประเทศเขามันบทย่างนี้ทั้งนั้น เขามันศาล มีตำแหน่งอะไร เหมือนเรา เขาก็มีไว้แล้ว ทำไมเขาปฏิบัติได้ จริยอยู่เกินควรยากจะวินิจฉัย ถ้าจริงแต่ใครบ้างเรื่องที่เขาได้ขัดมันนี้ ถ้าเรามันบทย่างนี้ได้ ถ้าเรามันบทย่างนี้ไว้จะได้ใช้แก้กรรมาธิการนี้ได้ดีกว่าไม่มีไว้ กรรมาธิการเห็นอย่างนั้น ไม่รัก รัฐธรรมนูญต่างประเทศเขาเขียนไปก็เอะก็โหนกมันเขียนอย่างนั้น

พล.ร.ต. เล็ก สุमित ร.น. : ท่านประธานพูดด้วยกันทั้งสอง ฝ่าย ควรจะตัดสินได้แล้ว ขอให้ลงมติ

มีมติกรรมาธิการ

นายเทพ โชตินุชิต : ข้าพเจ้าขอเมตตาภิปราย จะมีเหตุผล ขอพูดสักนิดเดียว

พล.ร.ต. เล็ก สุमित ร.น. : ขอถอน

นายเทพ โชตินุชิต : ข้าพเจ้าจะขอเรียนต่อกรรมาธิการอีก ข้อหนึ่งอันเรื่องประกันเกินควรหรือไม่เป็นดุลยพินิจของศาล ถ้าหากว่า ท่านจะเอาอย่างนี้มาไว้รัฐธรรมนูญแล้วเรื่อง ของศาล จะต้อง ใช้ดุลยพินิจอีก

LIERT

หลายพันหลายร้อยอย่าง ขอเรียนอย่างนี้ และยิ่งกว่านั้น คล้าย ๆ ก็เป็นการ
คิดยึดธรรมาภิบาลในความคิดความเห็นของศาลอีกด้วยถ้าจะพูดให้มากไปแต่

พระราชบัญญัติ : กระผมอยากจะทำเรื่องข้อนี้ ท่านผู้ศักดิ์
บอกว่าเป็นเรื่องใหม่ว่าประเด็นเกินควร ครูตั้งว่าเป็นเรื่องใหม่แต่รวม
กันมาได้เสนอมา เท่าที่ได้เสนอมาก็ได้ตรวจดูรัฐธรรมนูญอเมริกา อากั
ยคดีรัฐธรรมนูญอเมริกาข้อ ๓ มีศักดิ์เทียบ ว่าห้ามมิให้เรียกประ
เด็นเกินควร นี่ไม่ใช่ของใหม่สำหรับประเทศไทย และไม่ใช่วินิจฉัย
หลายข้อใจ

นายเกษม บุญศรี : เมื่อถ้อยคำอันใดที่เราได้ลงไปแล้วมี
ความหมายเดือนลอยก็ไม่ควรจะได้ และเรื่องนี้กรมราชการบางคนที่บอก
เดือนลอยเหมือนกัน และอีกประการหนึ่งเป็นการตีความศาลโดยไร้เหตุ
หมายควมว่าไม่ยอมให้ศาลไร้ศักดิ์พินิจของตัวว่าอย่างไร อันเรื่องความ
สมควรนั้น ถ้าศาลเรียกอย่างหนึ่ง และผู้ต้องห้ามบอกว่าไม่สมควรก็เป็นเรื่อง
ที่ต้องเถียงกันอยู่ตลอดเวลา และประเด็นบางประเด็นอย่างทั้งหมดที่
ทนายความมา ๒๒ มี ยกตัวอย่างมา ข้าพเจ้าฟังแล้วไม่ตรงกับคำ
หมาย ทน เมื่อไม่ตรงกับคำหมายที่เขียนลงไปคนคืออธิการ อย่างนั้นข้าพเจ้า
เห็นผิดเสียคือ ๓ เดือนลอย ๒ คดีอำนาจที่ศาลจะไร้ศักดิ์พินิจของ
คนเพื่อความเหมาะสมเป็นทางให้เกิดได้เถียงกันในระหว่างผู้ต้องห้าม
ศาลและไม่มีความวิญญูใจ

หลวงประเทืองนิติสาร (กรมราชการ) : รัฐธรรมนูญเป็น
กฎหมายสูงสุด ถ้าแม้จำเป็นก็ต้องตีความศาลก็ต้องคิด แต่ถ้าตีความ
เขียนขึ้นไม่ได้ตีความศาล คำว่าเกินสมควรก็หมายความว่าศาลจะต้อง
ดูด้วยพินิจให้ได้ว่าในคดีนี้ ๆ ความผิดของนักโทษต้องหา
จะสมควรแค่ไหน เป็นแนวทางบังคับให้ศาลจะต้องพิจารณา ไม่ใช่ว่าทำตาม
อารมณ์ ทนถาพาน

เห็นว่า คำว่า เกินควร ในนี้ไม่ชัดไม่มีใครตัดสินได้ ถ้าเช่นนั้นรัฐธรรมนูญ
 นี้ในเรื่องหลักประกันเสรีภาพมีข้อขัดข้องที่ข้อออกหมวกวางไม่ได้ เช่น
 มาตราเดียวก็นับออกว่าผู้ต้องขังหรือผู้ถูกจำคุกย่อมมีสิทธิได้รับเยี่ยมตามสมควร
 ใครจะเป็นผู้ตัดสิน เมื่อไม่มีใครเป็นผู้ตัดสินเราเขียนไม่ได้ สำหรับในข้อ
 ที่ว่าผู้ถูกจำคุก ผู้ถูกตรวจค้นจะต้องรับแจ้งรายละเอียดได้ถูกต้องหาว่า
 ถูกจับกุมโดยไม่ชัดช้ำ แต่ใครจะเป็นผู้ตัดสินว่าไม่ชัดช้ำ ก็หมายความว่า
 จะเป็นภายในวินาทีนั้นหรือไม่ใช่ มันก็ต้องหมายถึงในโอกาสที่ส่งออกไป
 ที่จะต้องแจ้งให้ทราบ และในเรื่องอื่นๆ อีกหลายเรื่อง สมมติว่าในเรื่อง
 ที่กฎหมายหลักประกันว่าจะเกณฑ์แรงงานไม่ได้เนื่องจากเพื่อประโยชน์ซึ่งกัน
 ภายพิบัติสาธารณณะและในกรณีฉุกเฉินเท่านั้น และเมื่อมันมีกรณีฉุกเฉิน
 เช่นนี้แล้วใครจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะอะไรเป็นภัยพิบัติสาธารณณะ หรือจะอะไร
 เป็นกรณีฉุกเฉิน เราก็ต้องมาโต้เถียงกัน และรัฐสภาจะต้องมาวินิจฉัย
 และเมื่อเราได้ข้อออกเป็นกฎหมายไปแล้วก็จะไม่มีปัญหาว่าฉุกเฉินหรือไม่ เรา
 ก็ต้องส่งไปให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มันมันก็เป็นเช่นๆ เช่นนี้ มันก็
 อย่งในเรื่องการที่จะสมควรหรือไม่มันสำคัญต้องใช้ดุลยพินิจเสียก่อน
 ว่าอะไรสมควรหรือไม่สมควร ถ้าเป็นปัญหาที่คงมีการอุทธรณ์หรืออุท
 แลร้องทุกข์เราก็ต้องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และถ้าเราจะเรียกจะอะไร
 เป็นประกันที่สมควรหรือไม่ รัฐสภาออกกฎหมายได้ ไม่ใช่ไม่มีอะไร
 เป็นเครื่องบังคับเลย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้ท่านได้โปรดพิจารณาในแง่
 ที่ว่าไม่เด็ดขาด ข้าพเจ้าก็เห็นว่าม็อกเด็ดขาดในรัฐธรรมนูญ ที่เด็ดขาด
 มันจะต้องวางเป็นวรรคใหญ่เช่นนั้น

พระยาพิชัยธรรมราช : ข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้เสนอขอให้ลงมติแต่เมื่อไม่มี
 ผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่นข้าพเจ้าขอให้ลงมติ ผู้ใดเห็นวาทจะคัดค้าน

LIRT

กรรมการได้เพิ่มเติมตามที่ผู้ช่วยคำว่า “ จะเรียกหลักประกันเงินค้ำประกันไม่ได้ ” โปรดดูข้ออื่น

มีสมาชิกยกมือ ๓ คน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนญ : ผู้ใดเห็นว่าควรคงไว้ตามร่างที่กรรมการได้แก้ไขแล้ว โปรดดูข้ออื่น

มีสมาชิกยกมือ ๒๐ คน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนญ : เป็นอันว่าคงไว้ตามร่างที่กรรมการได้แก้ไขแล้ว ต่อไปมาตรา ๒๘ เดखा ๑ ซ้ำน

เลขธิการสภาาร่างรัฐธรรมนญ (กรรมการ) : “ มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย การจับกุมคุมขังหรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำได้นั้นโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้รับแจ้งเหตุพร้อมด้วยรายละเอียดตามสมควร ในการที่ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นโดยไม่ชักช้าและผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะดังได้ ในกรณีที่การคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ดี พนักงานอัยการก็ดี บุคคลอื่นใด เพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขังก็ดี มีสิทธิร้องต่อศาลของท้องถิ่นอำนาจพิจารณาคัดค้านอำนาจการคุมขังเป็นการขอขมด้วยกฎหมาย เมื่อมี คำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้อง นั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลไม่ได้ว่า การคุมขังเป็นการ ขอขมด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลตั้งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที ”

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนญ : ข้าพเจ้าจะเสนอเพื่อพิจารณาของท่านมหาเกษมา แต่อาจยอจะกินไปถึงหลายมาตรา เพราะฉะนั้นจะตั้งพิจารณาเสียก่อน คือท่านสมาชิกได้ร้อคดีตั้งแต่มตรา ๒๘ จนถึงมาตรา

LIRT

๑๑ ออกหมึก และขอเปลี่ยนความใหม่แทน เราก็ต้องจำกันทั้งหมด เพราะ
คณะของท่านผู้ประมุขคดีคืออภิปราย

นายเกษม บุญศรี : ข้าพเจ้าขอถอน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ประมุขคดีขอถอน เมื่อไม่มี
ผู้ใดคัดค้านก็ให้ขอถอนไปได้

นายทองม้วน ฮิตถาวร : ข้าพเจ้าได้เสนอประมุขคดีว่าเป็น
หนังสือตั้งในระหว่างคำอารายละเอียดตามสมควรในวรรค ๒ ของมาตรา ๒๘
เมื่อเต็มแล้วจะอ่านข้อความในคอนหาตัวผู้จับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้
รับแจ้งเหตุพร้อมด้วยรายละเอียดตามสมควร ความประสงค์ก็ว่าโดยปกติ
เจ้าหน้าที่หรือบุคคลซึ่งปลอมเป็นเจ้าหน้าที่ได้กระทำการบันทึกของ
บุคคลสาธารณะเป็นผู้มีได้กระทำความผิดก็ได้หรือทำความผิดก็ตามแต่แต่ตั้งคน
ว่าตนเป็นเจ้าหน้าที่แล้วไปจับกุมบุคคลนั้นไปโดยไม่มีรายละเอียดเป็นหนังสือ
แจ้งให้บุคคลผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าเขามีความผิดอะไรแล้วจับกุมไปนั้น ใน
การจับกุมหรือการตรวจค้นก็เป็นการสมควรที่เจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่นั้นจะ
ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้บุคคลผู้ถูกกล่าวหาทราบบทความสมควรว่า เขามี
ความผิดอะไรถูกกล่าวหาด้วยเรื่องอะไรเขาควรระวังอะไรเท่าที่ปรกติ
บอกรู้กันเจ้าหน้าที่ก็ตามหรือบุคคลผู้ซึ่งปลอมเป็นเจ้าหน้าที่จับบุคคลผู้ที่มี
กระทำความผิดนั้น เช่นตัวอย่างในพระนครนี้เคยมีหลายเรื่องหลายรายจับ
เฉย ๆ ว่าเป็นคนมีความผิดความผิดของเขางั้นไปเสียเป็นคดีการปฏิบัติของ
เจ้าหน้าที่เป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นมีความจำเป็นอย่างงั้นจะให้ทุกประกัน
แก่ประชาชนหนังสือฉบับนี้เป็นหนังสือเจ้าหน้าที่แท้จริงก็ได้รับคำสั่งผู้ทนาย
ในการตรวจหรือการจับนั้นจริง ๆ จะปลอมไม่ได้หรือใช้อำนาจโดยพลการไม่ได้
ดังนั้นเราจึงเห็นว่าสมาชิกแห่งสภานี้สมควรให้ทุกประกันตามสมควรอย่า
ให้เป็นการบันทึกของเจ้าหน้าที่ในการจับไม่ว่ากรณีใดๆ ตามที่ประมุขคดีท่าน
สมาชิกก็คงเข้าใจตั้งแต่เพื่อจะให้ทุกประกันอันหนึ่งแก่ประชาชน

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมาธิการ) : เหตุที่กรรมาธิการ
 ยังไม่เห็นด้วยกับท่านผู้แปรรูปคดีเพราะเหตุว่าหลักประกันที่ได้ไต่ถามมาตรา ๒๘
 วรรคสองเป็นหลักประกันที่จะใช้กับบุคคลที่ถูกจับกุมที่ไม่ใช่เจ้าพนักงาน ด้วย
 ท่านอย่าลืมว่าถ้าเกิดเหตุเฉพาะหน้าคนกรรมาธิการจับได้ ถ้าคนกรรมาธิการ
 แล้วเกณฑ์ให้เขียนหนังสือจำคุกเพราะอะไรก็ต้องไปหาหมึกปากกา เกิดไป
 จับผิดต่างปากต่างคงจะหาหมึกปากกาที่ไหนก็เป็นการเกินไป อีกประการหนึ่ง
 ที่วิตกว่าเจ้าพนักงานปลอมตัวแต่งตั้งจับเป็นการกระทำผิดคงใจกระทำความผิดปลอม
 ตัวแต่ก็ปลอมหนังสือได้เลย ไม่มีหลักประกันอะไรจริงจึงเลย ที่ตามวิ
 ษรรมนูญเดิมนี้ไม่มีมาตรา ๒๘ มาตรา ๒๘ ความจริงเป็นเรื่องของประมวลวิธี
 พิจารณาความอาญา แต่กรรมาธิการเห็นว่าเป็นหลักประกันและเป็นหลักประกันเสรี
 ภาของบุคคลได้จึงนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ประมวลวิธีพิจารณา
 อาญามีบทบัญญัติจำคุกแล้วแจ้งให้ทราบทันทีด้วยว่ามีและเคยเกิดกับกรรมา
 ธิการบางคนแล้วด้วยซ้ำ พอจับไปตามอำเภอไร ไม่บอกอย่างมากที่สุดบอก
 กบฏ กบฏอย่างไรก็ไม่บอกแต่ที่ไหนก็ไม่บอก ร่วมกับใครก็ไม่บอก
 อย่างนี้จะปรึกษาทนายความก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นกรรมาธิการจึงไม่ให้เป็น
 รัชดำ ต้องแจ้งรายการรายละเอียดให้ทราบตามสมควรว่าทำอะไร ที่ไหน
 เขียนรัฐธรรมนูญผู้คุมจะต้องแจ้งอะไร บอกสถานที่อยู่ เวลาเกิดเหตุก็จะ
 หนักไป ถ้ามีสิทธิถามมาอย่างนั้น ถ้าเขาตั้งนอกที่ขุดขุดก็ ท่านไปจับเวลา
 ก็ต้องเขียนหนังสือบอกจำคุกอะไร ถ้ามันอย่างนั้นก็เข้หน้อย

๑๑.๕๗ น.

นายทองม้วน อิตถากร : ยังกคิดไปเป็นเรื่องสำคัญมาก
 ในเรื่อง ความที่กรรมาธิการได้ชี้แจงว่าจะจับทันทีไม่ได้ ความจริงจับได้
 แล้วก็ต้องแจ้งเป็นหนังสือโดยมีรัชดำคอยอย่างจับทันทีไปถึง โรงพักก็แจ้งเป็น
 หนังสือให้ทราบ คึงนักพอเป็นหลักฐานในการพิจารณา และในการ

เข่าจะต่อสู้กับของเขา ตัวอย่างการจับนั้นถือว่าเป็นความผิดอย่างนั้น พอไป
ทศกฐินกตายเป็นอย่างอื่นต่อไปอย่างนั้น ดังนั้นต่อไปขอให้กรรมการ
พิจารณาให้รอบคอบ ไม่ใช่ประโยชน์ในความประสงค์อย่างอื่น แต่เพื่อ
ประโยชน์ของประชาชน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีผู้ใดอภิปรายข้อไปรษณีย์
ขอเสนอให้ตั้งมติ ผู้ใดเห็นว่าควรจะได้ไปรษณีย์

มีสมาชิกยกมือ ๒ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดเห็นว่าไม่ควรได้ไปรษ
ณีย์

มีสมาชิกยกมือ ๑๗ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันจำไม่เติม หมดเวลา

ประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา

คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นายเกษม บุญศรี (ประธานกรรมการ)	นายเจริญ บัณฑิตโร ผู้ตรวจงาน
ขุนคงฤทธิศรัทธา (เลขาธิการกรรมการ)	นายประเสริฐ บัณฑิตวงศ์ ..
ท.ช. กำเนิดภูมิเวท	นายประสิทธิ์ ศรีสุชาติ ..
นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์	นายสุรินทร์ ตีพดาก ..
หลวงองค์คุณานุรักษ์	นายสุรพงษ์ จิตรถึก ..
น.ช. พระยาศรีทวีวัฒน์ ร.น.	นายศิริ มนต์โคตรวงศ์ ..
ขุนประเสริฐสุภมาศตรา	นางสาวอาวีรัตน์ คุ้มบุญ ..

นายอินทร สิงห์เนตร
นายจง ใจภักดิ์
นายเกษม คำทรงบุต

นายเล็ก จารุณัฐ ผู้ตรวจงาน
นางโฉมเดชา ถักถาวร ..
นายพิพัฒน์ เอกะโรหิต ..
นายดวง เคียรพงษ์ ..
นางสาวฉันทนา สาณมัย ..
นางสาวผาณิต ศตะกฤษ ..
นายโชค คุปตชวาทิน ..
นายอุดม พลายตั้งวอดย ..
นายประภัสร์ จินคามัย ..
นายวิจิตร นิตะไพจิตร ..
นายธัมชาย ศุภรังษิก ..

นายหยุด แสงอุทัย
เลขาธิการสภาการวางรัฐธรรมนูญ

ศรีธรรมมาธิเบศ
ประธานสภาการวางรัฐธรรมนูญ

